

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Porovnání ekonomiky České republiky a Nigérie

Petr Krejčí

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Petr Krejčí

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Porovnání ekonomiky České republiky a Nigérie

Název anglicky

The comparison of the Czech Republic and Nigeria economies

Cíle práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je porovnání ekonomiky Česka a Nigérie na základě vybraných makroekonomických ukazatelů, mezinárodního obchodu a historického vývoje.

Metodika

Bakalářská práce se dělí na dvě části, na teoretickou část a praktickou část. Teoretická část se zaměří na definice vybraných makroekonomických ukazatelů, tedy HDP, nezaměstnanost, inflaci, úrokovou míru, státní dluh k poměru HDP. Také zde budou vysvětlené dopady mezinárodního obchodu a historický vývoj obou států.

První část analýzy se zaměří na porovnání vyspělosti ekonomiky Česka a Nigérie na základě získaných dat vybraných makroekonomických ukazatelů. Data budou použita za období posledních 27 let, tedy období let 1993–2020. Veškerá data budou použita z ověřených zdrojů, příkladem je za Česko Český statistický úřad a za Nigérii National Bureau of Statistics of Nigeria.

Druhá část analýzy bude zaměřena na mezinárodní obchod mezi Českou republikou, respektive Evropskou unií a Nigérií. Zaměří se především na mezinárodní obchod z pohledu složení obchodovaných komodit, zdali obchod mezi těmito dvěma státy prosperuje, a zda existují nějaké bariéry, které negativně ovlivňují obchodní styky.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Česká republika, Nigérie, ekonomika, HDP, nezaměstnanost, inflace, úroková míra, státní dluh

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J. – SEKERKA, B. – STARÁ, D. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

ČSÚ. Česká republika od roku 1989 v číslech [online]. [cit. 2021-07-13] Dostupný z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-1452021>

KLÍMA, V. Nigérie – stručná historie státu. Praha: Vydavatelství Libri, 2003. ISBN: 978-80-727-7199-8.

LAGOSCHAMBER. Podpora a ochrana obchodu v Nigérii [online]. [cit. 2021-03-31] Dostupné z:

<https://www.lagoschamber.com/media/lcci-downloads/>

NBS. Statistika zahraničního obchodu se zbožím [online]. [cit. 2021-07-13] Dostupné z:

<https://nigerianstat.gov.ng/elibrary?page=2&offset=10>

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Prize dne 11. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Porovnání ekonomiky České republiky a Nigérie " jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Romanu Svobodovi, Ph.D. za vstřícný přístup, trpělivost a ochotnou podporu při zpracování této bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval své rodině za podporu při studiu a možnosti studovat na vysoké škole.

Porovnání ekonomiky České republiky a Nigérie

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je „Porovnání ekonomiky ČR a Nigérie“. Hlavním cílem je porovnat ekonomiku České republiky a Nigérijské federativní republiky pomocí analýzy vybraných makroekonomických ukazatelů od roku 1993 do roku 2020. Vedlejším cílem je na základě dat popsat ekonomickou a obchodní spolupráci mezi těmito státy a spolupráci mezi Nigérií a Evropskou unií. Součástí je určit prognózu dalšího ekonomického rozvoje obou zemí.

Celá práce je rozdělena na dvě hlavní části. První, teoretická část zahrnuje definice sedmi nejdůležitějších makroekonomických ukazatelů, kterými jsou: hrubý domácí produkt, státní rozpočet, inflace, nezaměstnanost, úroková míra, měnový kurz a platební bilance. Druhá, praktická část obsahuje ekonomickou charakteristiku obou porovnávaných zemí a komparaci jejich makroekonomických ukazatelů, ekonomický vývoj a jejich ekonomickou a obchodní spolupráci.

Na závěr práce jsou shrnuté veškeré poznatky, které umožňují předpovídat vývoj ekonomiky České republiky a Nigérie v blízké budoucnosti.

Klíčová slova: Česká republika, Nigérie, ekonomika, HDP, inflace, nezaměstnanost, úroková míra, státní dluh

The comparison of the Czech Republic and Nigeria economies

Abstract

The topic of this bachelor thesis is “The comparison of the Czech Republic and Nigeria economies”. The main goal is to compare the economy of the Czech Republic and the Federal Republic of Nigeria by analysing selected macroeconomic indicators from 1993 to 2020. The secondary goal is to use data to describe the economic and trade cooperation between these countries and the cooperation between Nigeria and the European Union. Part of this is to determine the forecast of further economic development of both countries. The thesis also includes a forecast of further economic development of both countries.

The whole thesis is divided into two main parts. The first theoretical part includes definitions of the seven most important macroeconomic indicators which are: gross domestic product, government budget, inflation, unemployment, interest rate, exchange rate, and balance of payments. The second practical part includes the economic characteristics of both countries and a comparison of their macroeconomic indicators, economic development, and their economic and trade cooperation.

At the end of the thesis, all the findings are summarized to predict the economic development of the Czech Republic and Nigeria soon future.

Keywords: Czech Republic, Nigeria, economy, GDP, inflation, unemployment, interest rate, state debt

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika.....	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Hrubý domácí produkt.....	13
3.1.1 Nominální a reálný HDP.....	14
3.1.2 Metody výpočtu HDP	14
3.1.3 Nedostatky HDP, stíněná ekonomika a čisté ekonomické bohatství NEW19	
3.1.4 Parita kupní síly	20
3.2 Státní rozpočet.....	20
3.2.1 Státní dluh	21
3.2.2 Nejvýznamnější příjmy a výdaje státního rozpočtu	21
3.3 Inflace.....	22
3.3.1 Měření inflace	22
3.3.2 Typologie inflace	25
3.3.3 Příčiny inflace	25
3.4 Nezaměstnanost.....	27
3.4.1 Míra nezaměstnanosti	28
3.4.2 Druhy nezaměstnanosti	29
3.5 Úroková míra.....	31
3.5.1 Repo sazba	31
3.5.2 Diskontní sazba	32
3.5.3 Lombardní sazba	32
3.5.4 Nominální a reálná úroková míra.....	32
3.6 Měnový kurz.....	33
3.6.1 Nominální měnový kurz.....	33
3.6.2 Reálný měnový kurz	34
3.6.3 Přímý a nepřímý zápis kurzu	34
3.6.4 Nabídka měny a poptávka po měně	34
3.6.5 Měnový trh.....	35
3.7 Platební bilance	36
3.7.1 Běžný účet.....	36
3.7.2 Finanční účet.....	36
3.7.3 Změna devizových rezerv	37
4 Vlastní práce analytická část.....	38

4.1	Představení zemí.....	38
4.1.1	Česká republika.....	38
4.1.2	Nigérie.....	38
4.2	Hrubý domácí produkt.....	39
4.2.1	Vývoj nominálního HDP v ČR.....	39
4.2.2	Vývoj nominálního HDP v Nigérii.....	40
4.2.3	HDP na obyvatele v PPP.....	40
4.3	Státní dluh.....	42
4.4	Míra inflace.....	42
4.5	Míra nezaměstnanosti.....	43
4.6	Úroková míra.....	45
4.7	Měnový kurz.....	46
4.8	Platební bilance.....	48
4.9	Obchodní a ekonomická spolupráce Nigérijské federativní republiky a České republiky 49	
4.9.1	Obchodní vztah mezi Nigérií a Evropskou unií.....	50
4.9.2	Obchodní vztah mezi Nigérií a Českou republikou.....	50
4.9.3	Smlouva s Evropskou unií.....	51
4.9.4	Smlouvy s Českou republikou.....	51
4.9.5	Smluvní dokumenty v jednání:.....	52
4.9.6	Rozvojová spolupráce.....	52
5	Výsledky a diskuse.....	53
5.1	Hrubý domácí produkt.....	53
5.2	Míra inflace.....	53
5.3	Státní dluh.....	54
5.4	Míra nezaměstnanosti.....	54
5.5	Úroková míra.....	54
5.6	Měnový kurz.....	55
5.7	Platební bilance.....	55
5.8	Doporučení.....	56
6	Závěr.....	57
7	Seznam použitých zdrojů.....	58
7.1	Tištěné zdroje.....	58
7.2	Internetové zdroje.....	58

Seznam obrázků

Obrázek 1: Struktura obyvatelstva	28
---	----

Seznam grafů

Graf 1: Inflace tažená poptávkou	26
Graf 2: Inflace tlačaná nabídkou	27
Graf 3: Rovnováha na trhu práce a nezaměstnanost	31
Graf 4: Nabídka měny a poptávka po měně	35
Graf 5: Vývoj nominálního HDP ČR v letech 1993-2020 (v mil. Kč)	39
Graf 6: Vývoj nominálního HDP Nigérie v letech 1993-2020 (v mld. USD)	40
Graf 7: Vývoj HDP na obyvatele dle PPP V ČR a Nigérii (v USD)	41
Graf 8: Vývoj státního dluhu k poměru HDP ČR a Nigérie v letech 2013–2020 (v %)	42
Graf 9: Vývoj míry inflace v ČR a Nigérii v letech 1993-2020 (v%)	43
Graf 10: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v ČR a Nigérii v letech 2011–2020 (v %)	44
Graf 11: Vývoj diskontní sazby v ČR a Nigérii v letech 1993–2020 (v %)	45
Graf 12: Vývoj diskontní sazby v ČR v letech 1993–2020 (v %)	46
Graf 13: Vývoj české koruny a nigérijské nairy vůči americkému dolaru v letech 1993-2020 (v NGN/USD; CZK/USD)	47
Graf 14: Vývoj české koruny vůči americkému dolaru v letech 1993-2020 (v CZK/USD)	48
Graf 15: Vývoj obchodní bilance v ČR a Nigérii v letech 1993-2020 (v mld. USD)	49

1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je porovnání ekonomiky České republiky a Nigérijské federativní republiky. Porovnání ekonomik je závislé na hlediska analýzy vybraných makroekonomických ukazatelů příkladem hrubý domácí produkt, inflace, úroková míra a další. Země, která byla vybrána k porovnání, je Nigérie, která se nachází v západní části Afrického kontinentu. Mezi hlavní důvody tohoto rozhodnutí patří, že Nigérie je od roku 2014 nejbohatším státem na Africkém kontinentě.

Tato bakalářská práce má poukázat na často diskutované téma, zda Češi, žijící na území České republiky, mají lepší životní podmínky v porovnání s jiným státem mimo země Evropské unie. Pro toto porovnání byl vybrán nejbohatší stát na Africkém kontinentě – Nigérie.

Obě země, ač nejsou sousedé ani se nenacházejí na společném kontinentě, mají historicky některé prvky společné. Česká republika i Nigérie byly součástí okupovaných území jinými velkými mocnostmi. Česká republika byla v područí Sovětského svazu, dnešního Ruska. Nigérie byla britskou kolonií, tedy pod kontrolou Spojeného království Velké Británie a Severního Irska.

V současné době, po pandemické krizi způsobené onemocněním viru SARS – Covid -19, se celý svět z této krize vzpamatovává a probíhá tzv. „nastartování ekonomik“ všech zemí světa. Práce se podrobně seznámí s ekonomickými vyhlídkami právě České republiky a Nigérijské federativní republiky.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je porovnání ekonomiky České republiky a Nigérijské federativní republiky pomocí analýzy vybraných makroekonomických ukazatelů od roku 1993 do roku 2020. Mezi nejdůležitější makroekonomické ukazatele lze zařadit hrubý domácí produkt, inflaci, měnový kurz, úrokovou míru. Vedlejším cílem je na základě použitých dat popsat ekonomickou a obchodní spolupráci mezi těmito vybranými státy.

2.2 Metodika

Bakalářská práce se dělí na dvě části, část teoretickou a část praktickou. Teoretická část zahrnuje definice vybraných makroekonomických ukazatelů – hrubý domácí produkt, státní dluh, nezaměstnanost, inflaci, úrokovou míru, měnový kurz, platební bilanci. Budou vysvětlené dopady mezinárodního obchodu z hlediska historického vývoje obou států. První část analýzy je zaměřena na porovnání vyspělosti ekonomiky Česka a Nigérie na základě dat vybraných makroekonomických ukazatelů. Komparace obou států bude sledována od roku 1993 do roku 2020. Veškerá data jsou použita z ověřených zdrojů. Příkladem je Český statistický úřad, National Bureau of statistics of Nigeria, Businessinfo.cz, Data World Bank.

Druhá část analýzy zhodnotí mezinárodní obchod mezi Českou republikou, respektive Evropskou unií a Nigérijskou federativní republikou. Poukáže především na mezinárodní obchod z pohledu složení obchodovaných komodit, zda obchod mezi těmito dvěma státy prosperuje, zda existují nějaké bariéry, které negativně tyto obchodní styky ovlivňují.

3 Teoretická východiska

Pro odpovídající porovnání ekonomik České republiky a Nigérijské federativní republiky je nutné vycházet z charakteristik vybraných makroekonomických ukazatelů, které jsou nejzásadnějšími.

3.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP, v anglickém jazyce GDP – Gross Domestic Product) – je nejdůležitějším makroekonomickým ukazatelem a jeho vývoj závisí na vývoji ekonomiky daného státu. Vyjadřuje objem finální produkce, který byl vytvořen výrobními faktory za dané období působícími na území státu. Časovým údajem bývá jeden rok. U výrobních faktorů se přihlíží na působení na daném území státu, nikoliv kdo je jejich vlastníkem. (Brčák, et. al., 2012)

Definice: „Hrubý domácí produkt je tržní hodnota veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období“. (Brčák, et. al., 2014)

HDP je makroekonomický ukazatel, kterým měříme celkový produkt, celkové výdaje i celkový důchod v dané ekonomice. Do HDP se započítává pouze zboží, které je vyrobeno v daném sledovaném období, musí být v daném období prodáno na trhu a nesmí být v daném období znovu prodáno. (Klíma, 2006) Výstup z HDP se vyjadřuje v penězích. Je nutné rozlišovat mezi meziproduktem a finálním produktem ke konečné spotřebě, který už dále nevstupuje do dalšího procesu výroby statků a poskytování služeb. Meziproduct tvoří statky, které byly v daném období vyprodukovány, ale zároveň v tomto období byly ve výrobě spotřebovány. Jedná se především o suroviny, energie, materiály, polotovary, služby firmám apod. Do konkrétního výstupu se započítává pouze finální produkt. Meziproduct se do výstupu HDP nezahrnuje. Finální produkt zahrnuje statky a služby, které byly prodány konečnému uživateli. (Brčák, et. al., 2014)

V mezinárodních srovnání se používá HDP přepočten na obyvatele, HDP na hlavu. V České republice určuje Český statistický úřad HDP jako souhrn hodnot zpracovaných ve všech odvětvích činnosti, které se v systému národního účetnictví považují za produktivní včetně služeb tržních i netržních. U netržních služeb je hodnota vyjádřena jako souhrn náhrad zaměstnancům a spotřeby fixního kapitálu. (Brčák, Sekerka, 2010)

3.1.1 Nominální a reálný HDP

Hrubý domácí produkt je hodnota produkce ekonomiky, jako součin množství jednotlivých produktů a jejich cen. Ceny statků se mění, kdy vypočítaný HDP roste, přičemž množství produkce zůstává stejné, nebo klesá. Pro odlišení vyprodukovaného množství statků a služeb od růstu jejich cen se zavádí do měření produkční aktivity rozlišení mezi nominálním a reálným produktem.

Nominální HDP je vypočítán v běžných cenách, které převládají na trhu v době, za kterou je nominální HDP počítán. Z každodenního hlediska víme, že se cena každého produktu mění, nejčastěji zvyšuje. Když produkt zdraží během roku o 10 % jeho množství se ale nemění, dochází ke snížení schopnosti nominálních makroekonomických agregátů a znemožňují jejich seriózní mezeitčasové srovnávání. Přesto nominální HDP má svůj význam v úvahách množství peněz potřebných pro plynulý koloběh v národním hospodářství. (Jurečka, 2017)

Reálný HDP je vypočítán ve stálých cenách očištěných od změn. Stálými cenami rozumíme ceny daného období, které stanovíme jako období výchozí. Příkladem stanovíme produkty vytvořené v roce 2018 jako základní, jak měříme hrubé domácí produkty vytvořené v dalších letech 2019, 2020 v cenách roku 2018. Měříme je ve stálých cenách a považujeme je za reálné produkty. Z velikosti reálných produktů lze usoudit o skutečném ekonomickém růstu nebo poklesu. Počítáme-li s makroekonomickými ukazateli, mělo by nás zajímat, zda počítáme ve stálých anebo běžných cenách. V praxi vypočítáváme ceny HDP pomocí Deflátoru HDP, kterým se zbavíme inflace. (Jurečka, 2017)

$$\text{Deflátor HDP} = \frac{\text{Nominální HDP}}{\text{Reálný HDP}} * 100\%$$

Zdroj: Pavelka, 2007

3.1.2 Metody výpočtu HDP

Pro výpočet HDP se používají tři různé metody:

- metoda výrobní (produkční, výrobní),
- metoda výdajová,
- metoda důchodová (příjmová).

Výrobní metoda

HDP se u této metody počítá jako souhrn hodnot přidaných zpracováním (hrubé přidané hodnoty) ve všech odvětvích činností v systému národního účetnictví za produktivní. Od hrubé přidané hodnoty se odečítá hodnota mezispotřeby a přičítá se cena z daně z produktů snížena o dotace na výrobky. (Brčák, et. al., 2012)

$$HDP = \text{hodnota produkce} - \text{mezispotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace na produkty}$$

(Brčák, et. al., 2014)

Výdajová metoda

HDP se u této metody počítá, když měříme národohospodářský produkt nepřímo, dalo by se říci „obchvatem“. Měříme jej součtem výdajů, které byly vynaloženy k jeho nakoupení, a ze součtu usuzujeme o velikosti produktu. Sečtením všech výdajů domácností, podniků, vlády a zahraničních subjektů na nákup výrobků a služeb vyprodukovaných v daném roce v dané zemi získáme hodnotu celkového produktu ekonomiky. (Jurečka, 2017)

HDP lze vyjádřit konkrétně jako součet čtyř výdajových položek:

$$HDP = C + I + G + NX$$

C = spotřeba domácností

I = hrubé soukromé investice

G = výdaje vlády (státu) na nákup výrobků a služeb

NX = čistý export (rozdíl mezi exportem X a importem M) (Jurečka, 2017)

Spotřební výdaje (C)

Zahrnují veškeré předměty nakoupené domácnostmi dle tří kategorií. Dlouhodobé předměty spotřeby – delší spotřeba jak jeden rok (např. automobil, nábytek). Krátkodobé předměty spotřeby – kratší spotřeba jak jeden rok (např. potraviny). A poslední kategorií jsou služby (např. zdravotní, vzdělávací). (Jurečka, 2017)

Investiční výdaje (I)

Zahrnují investice soukromé, tedy investice soukromých podniků, firem. Investiční výdaje rozlišujeme na dva komponenty, a to fixní investice a investice v podobě zásob.

Fixní investice vnímáme jako nákup nových strojů, budov a zařízení, to znamená kapitálových statků firmami.

Investice v podobě zásob vnímáme jako změny ve stavu zásob surovin, rozpracovaných surovin a hotové produkce. Tyto změny v zásobách hotové produkce způsobují odklon skutečných investic od investic plánovaných (chtěných, požadovaných). (Jurečka, 2017)

Výdaje vlády (státu) na nákup výrobků a služeb (G)

Vláda (stát) nakupuje výrobky a služby, například zbraně pro armádu, zařízení pro státní školy, budovy pro státní instituce, služby lékařů ve státních nemocnicích apod. Investice realizované vládou jsou započítávány do výdajů vlády a nikoliv do investic soukromých investičních výdajů. Do vládních výdajů nezahrnujeme transferové platby při výpočtu HDP. (Jurečka, 2017)

Čistý export (NX)

Výsledná hodnota čistého exportu může vyjít kladná i záporná dle rozdílu hodnoty exportu (vývozu) a hodnoty importu (dovozu). Exportem se předpokládá veškerý vývoz z domácí země, který se mění nezávisle na domácím produktu. Export lze považovat za veličinu nezávislou na domácím důchodu. Import také představuje veškerý dovoz zboží ze zahraničí do domácí země, avšak závisí na velikosti domácího důchodu. (Brčák, Sekerka, 2010)

Důchodová metoda

HDP se počítá jako celek prvotních důchodů za národní hospodářství. Jde o součet důchodů jednotlivých subjektů ekonomiky. Důchodovou metodou lze poukázat na tok všech nákladů firem, lze na ni pohlížet jako na nákladovou metodu.

HDP = mzdy a platy (včetně ostatních náhrad zaměstnancům) + zisky firem + renty + čisté úroky + amortizace + nepřímé daně – subvence (Brčák, et. al., 2014)

Z výpočtu HDP je nutné vyloučit transferový příjem neboli subvence, jelikož neodráží hodnotu vyprodukovaných statků a služeb. Subvencí se rozumí příjem, který nebyl příjemcem nijak kompenzován v podobě produkce. (Brčák, et. al., 2014)

Pro výpočet HDP se používají tři různé metody:

- metoda výrobní (produkční, výrobní),
- metoda výdajová,
- metoda důchodová (příjmová).

Výrobní metoda

HDP se u této metody počítá jako souhrn hodnot přidaných zpracováním (hrubé přidané hodnoty) ve všech odvětvích činností v systému národního účetnictví za produktivní. Od hrubé přidané hodnoty se odečítá hodnota mezispotřeby a přičítá se cena z daně z produktů snížena o dotace na výroby. (Brčák, et. al., 2012)

$$HDP = \text{hodnota produkce} - \text{mezi-spotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace na produkty}$$

(Brčák, et. al., 2014)

Výdajová metoda

HDP se u této metody počítá, když měříme národohospodářský produkt nepřímo, dalo by se říci „obchvatem“. Měříme jej součtem výdajů, které byly vynaloženy k jeho nakoupení, a ze součtu usuzujeme o velikosti produktu. Sečtením všech výdajů domácností, podniků, vlády a zahraničních subjektů na nákup výrobků a služeb vyprodukovaných v daném roce v dané zemi získáme hodnotu celkového produktu ekonomiky. (Jurečka, 2017)

HDP lze vyjádřit konkrétně jako součet čtyř výdajových položek:

$$HDP = C + I + G + NX$$

C = spotřeba domácností

I = hrubé soukromé investice

G = výdaje vlády (státu) na nákup výrobků a služeb

NX = čistý export (rozdíl mezi exportem X a importem M) (Jurečka, 2017)

Spotřební výdaje (C)

Zahrnují veškeré předměty nakoupené domácnostmi dle tří kategorií. Dlouhodobé předměty spotřeby – delší spotřeba jak jeden rok (např. automobil, nábytek). Krátkodobé předměty spotřeby – kratší spotřeba jak jeden rok (např. potraviny). A poslední kategorií jsou služby (např. zdravotní, vzdělávací). (Jurečka, 2017)

Investiční výdaje (I)

Zahrnují investice soukromé, tedy investice soukromých podniků, firem. Investiční výdaje rozlišujeme na dva komponenty, a to fixní investice a investice v podobě zásob.

Fixní investice vnímáme jako nákup nových strojů, budov a zařízení, to znamená kapitálových statků firmami.

Investice v podobě zásob vnímáme jako změny ve stavu zásob surovin, rozpracovaných surovin a hotové produkce. Tyto změny v zásobách hotové produkce způsobují odklon skutečných investic od investic plánovaných (chtěných, požadovaných). (Jurečka, 2017)

Výdaje vlády (státu) na nákup výrobků a služeb (G)

Vláda (stát) nakupuje výrobky a služby, například zbraně pro armádu, zařízení pro státní školy, budovy pro státní instituce, služby lékařů ve státních nemocnicích apod. Investice realizované vládou jsou započítávány do výdajů vlády a nikoliv do investic soukromých investičních výdajů. Do vládních výdajů nezahrnujeme transferové platby při výpočtu HDP. (Jurečka, 2017)

Čistý export (NX)

Výsledná hodnota čistého exportu může vyjít kladná i záporná dle rozdílu hodnoty exportu (vývozu) a hodnoty importu (dovozu). Exportem se předpokládá veškerý vývoz z domácí země, který se mění nezávisle na domácím produktu. Export lze považovat za veličinu nezávislou na domácím důchodu. Import také představuje veškerý dovoz zboží ze zahraničí do domácí země, avšak závisí na velikosti domácího důchodu. (Brčák, Sekerka, 2010)

Důchodová metoda

HDP se počítá jako celek prvotních důchodů za národní hospodářství. Jde o součet důchodů jednotlivých subjektů ekonomiky. Důchodovou metodou lze poukázat na tok všech nákladů firem, lze na ni pohlížet jako na nákladovou metodu.

HDP = mzdy a platy (včetně ostatních náhrad zaměstnancům) + zisky firem + renty + čisté úroky + amortizace + nepřímé daně – subvence (Brčák, et. al., 2014)

Z výpočtu HDP je nutné vyloučit transferový příjem neboli subvence, jelikož neodráží hodnotu vyprodukovaných statků a služeb. Subvencí se rozumí příjem, který nebyl příjemcem nijak kompenzován v podobě produkce. (Brčák, et. al., 2014)

3.1.3 Nedostatky HDP, stíněná ekonomika a čisté ekonomické bohatství NEW

V ekonomice vznikají aktivity, které nejsou do HDP zahrnuté, i když v ekonomice byly vyprodukovány. Této ekonomice se jinak říká neoficiální, podzemní, druhá, skrytá, podpovrchová a neformální. Činnost této ekonomiky je zatajována a vymyká se státnímu usměrňování a zdanění. Tento sektor ekonomiky není důkladně podchycen, a vznikají pouze nepřesné statistiky s nižší užitečností. Problém nedostatku HDP představuje vyprodukování statků a služeb tzv. stínové ekonomiky. Stínová ekonomika představuje soubor nejrůznějších pololegálních a zcela nelegálních hospodářských činností v dané zemi. Příkladem může jít o nehlášenou, neregistrovanou výrobu vyhýbající se placení daní, zaměstnávání ilegálních přistěhovalců (využívání jejich těžké tísnivé situace, práce „na černo“, neplacení jejich zákonného pojištění), ilegální výrobu nebo import lihovin, tabáku, tabákových výrobků, drog, vybírání výpalného a obchod s kradeným zbožím. Někdy bývá ekonomika rozlišována na šedou a černou ekonomiku, kdy šedá ekonomika zastává nelegální nebo na hranici legality konané činy avšak produktivní. Zatímco černá ekonomika představuje kriminální aktivity snižující společenský blahobyt. Stínová ekonomika je rozšířena v každém státě a představuje velkou část celkové ekonomické aktivity dané země. Existují jen hrubé odhady, které odhadem činí příjmy stínové ekonomiky HDP, a to v Řecku 30 %, v Itálii 20 %, Německo 9 %, Česko 15 %, země bývalého Sovětského svazu kolem 40 %. (Jurečka, 2017)

Do HDP byl zaveden ukazatel čisté ekonomické bohatství (v anglickém jazyce NEW – Net Economic Welfare). (Brčák, et. al., 2014)

NEW = HDP + hodnota aktivit, které neprojdou trhem a nejsou oficiálně zachycené – hodnota záporných externalit (Brčák, et. al., 2014)

Hodnota záporných externalit představuje dopad, kdy dochází ke zvýšení HDP zvýšením produkce, ale za cenu většího znečištění životního prostředí. (Brčák, et. al., 2014)

3.1.4 Parita kupní síly

Při porovnávání ekonomik různých zemí světa se ekonomové setkávají se zásadním problémem. V jaké měně tyto státy porovnávat, když mají jednotlivé země rozdílné měny. Častým příkladem je převod hrubého domácího produktu na americký dolar a následně se hodnoty porovnají, avšak existuje několik problémů. Jedním z nich je kolísání hodnoty měnových kurzů, které se mohou měnit každý den klidně i o 10 %. Když už takový přepočít provedeme a opomeneme vlivy měnového kurzu, dostáváme se do situace, kdy chudší státy vykazují výrazně nižší hodnoty i přesto, že se obyvatelům této země žije stejně dobře. (Samuelson, Nordhaus, 2007)

Z tohoto důvodu byl zaveden systém parity kupní síly. Tento systém představuje poměr cen v národní měně za určitý „koš“ výrobků a služeb v různých zemích. Příklad, jedno pivo ve Finsku stojí 5 euro, v České republice stejné množství stojí 25 Kč. Takový poměr nám udává, že parita pro tento výrobek mezi Finskem a Českou republikou je 0,2 eura k české koruně ($0,2 = 5/25$). V každé zemi jsou ceny za výrobky různé a konečné parity kupní síly jsou výsledkem srovnávání všech výrobků a služeb mezi všemi zeměmi. Konkrétně jsou výsledkem srovnávání veškerých výrobků a služeb podílejících se na hrubý domácí produkt v dané zemi. Základní jednotkou (měnou) používanou pro srovnání parity kupní síly je uměle vytvořená jednotka PPS (Purchasing Power Standard), tedy standard kupní síly. PPS slouží při mezinárodním srovnávání k vyjádření objemu ekonomických souhrnných ukazatelů. Zjednodušeně řečeno, vyjadřuje, kolik PPS je nutné vynaložit za určité množství zboží a služeb v jednotlivých zemích. (ČSÚ, 2022)

3.2 Státní rozpočet

Státní rozpočet představuje finanční plán hospodaření státu. Průběžně během působení rozpočtového období se posuzuje plánovaný a skutečný rozpočet. Rozpočet musí být přijat a schválen ve formě zákona. Státní rozpočet navrhuje vláda a schvaluje ho Poslanecká sněmovna. Po schválení rozpočtu mohou být finanční prostředky využívány v kompetenci vlády, ministerstev a dalších napojených institucí. V České republice je návrhem státního rozpočtu pověřeno Ministerstvo financí ČR ve spolupráci se správci kapitol, státními fondy, územně samosprávnými celky.

Při sestavování rozpočtu je kladen velký důraz na hospodářské cíle státu, výsledky hospodaření státu v předešlém období, současnou ekonomickou situaci, střednědobý výhled a predikci vývoje ekonomiky a faktorů, které ekonomický vývoj ovlivňují. Pokud vláda nebo

Poslanecká sněmovna rozpočet do začátku rozpočtového roku neschválí, uplatňuje se tzv. rozpočtové provizorium.

V ČR spravuje účet státního rozpočtu Česká národní banka, ale o transakčních pohybech do jednotlivých kapitol rozpočtu rozhoduje vláda. Rozpočet obsahuje příjmovou a výdajovou stránku. Pokud příjmy státního rozpočtu představují větší hodnotu, pak je rozpočet v přebytku. Pokud výdaje mají větší hodnotu než příjmy, pak je rozpočet schodkový (v deficitu), narůstá saldo (dluh) státního rozpočtu. Poslední možností je vyrovnaný rozpočet, jedná se o rovnost mezi příjmy a výdaji, prakticky není moc využíváný. (Brčák, et. al., 2014)

3.2.1 Státní dluh

Státní dluh vzniká postupným nasčítáváním deficitů z činnosti hospodaření státního rozpočtu, který je kryt výpůjčkami, a to ve formě státních dluhopisů vydaných vládou, které nakupují jak domácí, tak zahraniční subjekty. Dle nákupu subjektů je dluh rozlišován na domácí (vnitřní) a zahraniční (vnější). (Brčák, et. al., 2014)

Státní dluh se dělí na veřejný a státní dluh. Veřejný dluh představuje celkové zadlužení vlády a nižších správních celků. Státní dluh představuje celkové zadlužení vlády, a je součástí dluhu veřejného. (Brčák, et. al., 2014)

3.2.2 Nejvýznamnější příjmy a výdaje státního rozpočtu

Nejvýznamnější příjmy státního rozpočtu představují daňové příjmy: přímé, nepřímé, pojistné na sociálním zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a veřejné zdravotní pojištění. Přímé daňové příjmy jsou vázány k určitému majetku nebo důchodu, patří sem např. daň z příjmů, daň silniční a jiné. Nepřímé daňové příjmy, představuje např. daň z přidané hodnoty, daň spotřební, cla. Dalšími příjmy jsou přijaté úroky, příjmy z pronájmu a prodeje majetku, přijaté transfery (významné zejména u územních rozpočtů). (Brčák, et. al., 2014)

Nejvýznamnější výdaje státního rozpočtu představují výdaje sociálního charakteru v podobě transferových plateb (dávky, příspěvky, podpory), vládní nákupy. Příkladem může být financování běžných a investičních výdajů vlády ve školství, v obraně státu, policii, soudnictví, zdravotnictví. Dalším výdajem jsou transferové platby podnikům v podobě subvencí (výpomoc z veřejných prostředků) v oblastech jako je zemědělství, doprava, podpora exportu. No a také úrok z veřejného dluhu. (Brčák, et. al., 2014)

3.3 Inlace

Inlace je v ekonomii dalším důležitým faktorem ovlivňujícím ekonomiku státu. Má se za to, že inflace je vnímána jako negativní jev v ekonomice, kdy má negativní dopady na život lidí. Inflace znamená růst celkové cenové hladiny neboli zdražování. Zdražování pocítujeme na zvyšování cen produktů, a to benzínu, bydlení, jídla a mnoho dalšího zboží. S inflací dochází k růstu množství peněz v ekonomice a k poklesu kupní síly peněžní jednotky. Velkým negativním jevem inflace je znehodnocování peněz (znehodnocování vkladů) ve vztahu k míře inflace. Inflace snižuje množství statků a služeb, které si můžeme koupit za peněžní jednotku. (Brčák, et. al., 2012)

Definice: Inflace znamená růst všeobecné cenové hladiny. (Pavelka, 2007)

Definicí inflace nerozumíme růst cen jednotlivých druhů statků a služeb, ale růst obecné cenové hladiny. Inflace je pojímána jako zvyšování cenové hladiny, které zároveň snižuje kupní sílu peněz. Kupní síla peněz se mění nepřímo úměrně k vývoji cenové hladiny statků a služeb. Dochází k průměrnému vzestupu cenové úrovně v národním hospodářství, kdy souběžně se zvyšováním obecné cenové úrovně mohou ceny některých druhů statků a služeb klesat. (Jurečka, 2017)

Opakem inflace existuje pojem deflace (všeobecný pokles cenové hladiny). Deflace je velmi vzácná. Deflace v ekonomice znamená reálné zdražení všech budoucích závazků. Lidé, kteří splácejí úvěry, vyplácejí mzdové závazky (reálná hodnota mezd se zvyšuje), smluvně platí nájem apod. (Brčák, et. al., 2012)

Dalším pojmem spojeným s inflací je desinflace. K desinflaci dochází, pokud ceny rostou (inflace), ale pomalejším tempem. Dochází tedy k inflaci po sobě jdoucích obdobích, ale inflace je nižší a nižší, ceny tedy rostou o méně a méně procent. Dochází-li ke zvyšování inflace jedná se o akcelerovanou inflaci. (Brčák, et. al., 2014)

3.3.1 Měření inflace

Inlace vyjadřuje obecně růst spotřebitelských cen statků a služeb. V případě rostoucí celkové cenové hladiny dochází k růstu inflace. Pro tento jev využíváme ukazatel míry inflace, který je definován jako míra změny cenové hladiny. (Brčák, et. al., 2012) Míra inflace lze vyjádřit

kvantitativně jako změna cenového indexu v procentech oproti minulému období. Nejčastějším způsobem se měří míra inflace pomocí indexu inflace. (Brčák, et. al., 2014)

$$\pi_t = \frac{P_t - P_{t-1}}{P_{t-1}} * 100$$

Kde:

π_t představuje index inflace,

P_t značí cenovou hladinu v čase t,

P_{t-1} značí cenovou hladinu v čase t-1. (Brčák, et. al., 2014)

Pro měření inflace používáme tři různé cenové indexy:

- index spotřebitelských cen (CPI),
- index cen výrobců (PPI),
- deflátor hrubého domácího produktu. (Brčák, Sekerka, 2010)

Index spotřebitelských cen (CPI – Consumer Price Index)

Index spotřebitelských cen vyjadřuje změnu cen statků a služeb, jenž domácnosti nakupují. Jde o náklady na pořízení koše vybraných statků a služeb v běžném roce ve srovnání s náklady, kterých bylo zapotřebí k nákupu stejně velkého koše v roce základním. Spotřební koš obsahuje zboží potravinářské, nepotravinářské a služby. Spotřební koš je sestavován dle zvyklostí nákupu statků a služeb domácností dané země. Změna spotřebního koše se provádí v pětiletých intervalech. (Brčák, et. al., 2014) Měření vývoje cenové hladiny pomocí indexu spotřebitelských cen je založeno na porovnání nákladů za nákup spotřebního koše statků a služeb ve dvou srovnávaných obdobích.

$$CPI = \frac{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách základního období}} * 100$$

(Jurečka, 2017)

Hodnota koše je získána tak, že množství každého statku nebo služby je násobeno s jeho cenou v příslušném období. Když je hodnota indexu vyšší než 100, znamená to, že probíhá inflace a zvýšila se cenová hladina. (Jurečka, 2017)

$$CPI = \frac{\sum Q_0 * P_1}{\sum Q_0 * P_0} * 100$$

Kde:

Q_0 je spotřební koš v základním období

P_0 jsou ceny statků v základním období (ve výchozím roce)

P_1 jsou ceny statků v běžném roce, v němž vývoj cenové hladiny měříme.

(Jurečka, 2017)

Relativní přírůstky lze určit pomocí hodnot cenových indexů pomocí vztahu rozdílu cenového indexu běžného období a období předchozího děleného cenovým indexem období předchozího. (Brčák, et. al., 2014)

$$\pi (CPI_t) = \frac{(CPI_t - CPI_{t-1})}{CPI_{t-1}}$$

(Brčák, et. al., 2014)

Index cen výrobců (PPI – Producer Price Index)

Další méně používaný index pro výpočet míry inflace, je index cen výrobců, někdy označován jako index velkoobchodních cen či cenový index vstupů. Tento index je konstruován pro měření vývoje cen vstupů do výroby a slouží zejména k prognózování inflace. (Jurečka, 2017) Tento index je v podstatě stejný jako CPI s pevnými vahami danými strukturou tržeb a měří ceny surovin, polotovarů i hotových výrobků jednotlivých odvětví. PPI dává najevo nadcházející změny v inflaci (očekávanou inflaci v dalším období). (Brčák, et. al., 2014)

Implicitní cenový deflátor (IPD – Implicit Price Deflator)

Poslední metodou pro měření inflace je implicitní cenový deflátor. Deflátor je vyjádřen zlomkem, kde v čitateli je hodnota nominálního HDP daného (běžného) roku v běžných cenách. Ve jmenovateli se nachází reálný HDP běžného roku, přesto vyjádřený ve stálých cenách.

$$IPD = \frac{\textit{nominální HDP}}{\textit{reálný HDP}} * 100 \quad (\textit{Jurečka, 2017})$$

Rozdíly od výpočtu CPI není v implicitním cenovém deflátoru zahrnutý pouze vybrané spotřební statky, ale veškeré statky vyprodukované v dané ekonomice. Skutečnost, že ve výpočtu se používá celý produkt, je IPD daleko přesnější indikátor cenového vývoje, než CPI. (Jurečka, 2017)

3.3.2 Typologie inflace

Podněty k inflaci vycházejí ze strany nabídky a poptávky, podle rychlosti a povahy inflace, samotných inflačních podnětů rozlišujeme 3 typy inflace. (Jurečka, 2017)

- Inflace mírná (plíživá)
- Inflace pádivá (cválající)
- Hyperinflace

Inflace mírná (plíživá)

K mírné inflaci dochází, když tempo růstu cen nepředbíhá tempo růstu výroby. Důsledkem toho roste produkt nominální i reálný. Pro subjekty je přijatelná, věří se hodnotě penězům, není potřeba se peněz zbavovat a přeměňovat do jiných forem bohatství. Většinou se za mírnou inflaci považuje růst maximálně do 10 %. (Brčák, et. al., 2014)

Inflace pádivá (cválající)

K pádivé inflaci dochází, když tempo růstu cen je vyšší než tempo růstu výroby. Peníze při pádivé inflaci již ztrácejí na své hodnotě a subjekty se snaží držet jich co nejméně. Většina obchodů je indexována cenovým indexem nebo se hodnota obchodu vyjadřuje ve valutách (peníze zahraničních měn). V tomto případě míra inflace vykazuje dvou až tříciferné hodnoty. (Brčák, et. al., 2014)

Hyperinflace

Extrémním případem míry inflace je hyperinflace. Ceny zboží rostou velmi vysokým (obrovským) tempem, zcela nesrovnatelně s tempem růstu výroby. Mění se často ceny, ale i reálné mzdy. Peníze v tomto případě neplní svou funkci, subjekty jsou nucené k barterové směně. Řešením hyperinflace je jen jedna, a to měnová reforma. Hyperinflace vykazuje čtyř a vícecifernou procentuální hodnotu. V praxi může dojít i k milionům procent. (Brčák, et. al., 2014)

3.3.3 Příčiny inflace

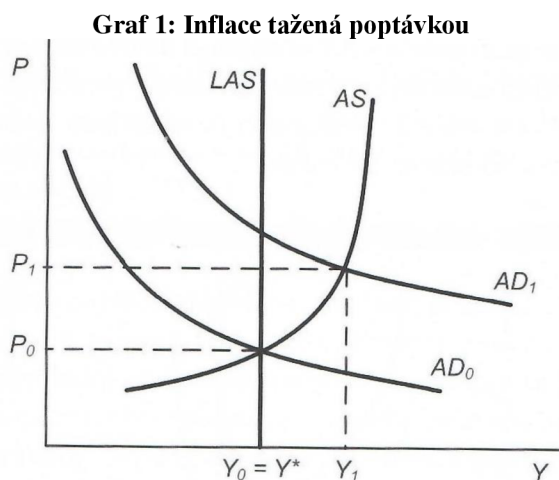
K inflaci dochází z důvodu růstu fyzického objemu peněz. Pokud se vyprodukuje více zboží, je potřeba více peněz, avšak pokud se do ekonomiky vkládá více peněz, než je přírůstek produkce, dochází k jejich znehodnocení. Regulaci množství peněz v ekonomice má za úkol centrální (národní) banka státu. (Brčák, et. al., 2014)

Z hlediska příčin rozeznáváme tři typy inflace:

- Poptávkovou inflaci
- Nabídkovou (nákladovou) inflaci
- Setrvačnou inflaci (Pavelka, 2007)

Poptávková inflace

Poptávková inflace je spuštěna pozitivním poptávkovým šokem. Pozitivní poptávkový šok je vyvolán vším, co vede k posunu agregátní křivky poptávky doprava. Jedná se o růst investičních výdajů firem, růst vládních výdajů, růst spotřebních výdajů domácností, zvýšení čistého exportu. (Pavelka, 2007). K poptávkové inflaci dochází, kdy velikost skutečného produktu už blíží velikosti produktu potenciálnímu. Pokud s agregátní poptávkou dál neroste odpovídající měrou také potenciální produkt, stává se poptávková inflace realitou. Důvodů poptávkové inflace je několik. Příkladem může být investice které nepřinesly odpovídající růst nabídky, vyšší nárůst nominálních mezd než produktivity, levné úvěry, snížení daní. (Brčák, et. al., 2014)

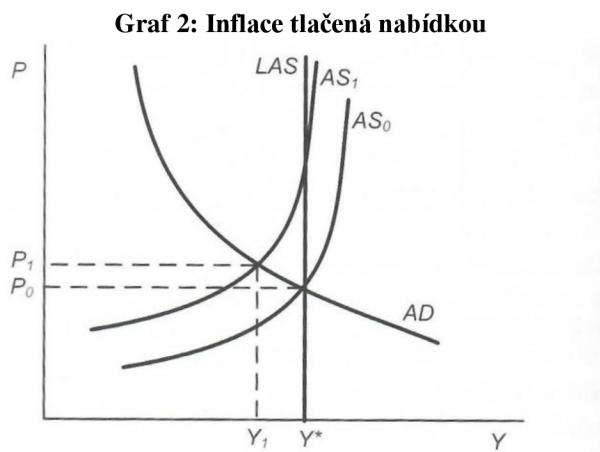

Zdroj: (Brčák, et. al., 2014)

Nabídková inflace

Nabídková inflace vzniká důvodem růstu nákladů klesá agregátní nabídka – křivka agregátní nabídky se posune směrem nahoru. Nabídkové inflaci se často říká nákladová inflace. Firmy při růstu nákladů nabízejí stejné množství produktů pouze za vyšší ceny. Nejtypičtějším případem je zvýšení nominálních mezd nebo růst světových cen surovin. (Pavelka, 2007) Dalšími případy nabídkové inflace jsou růst ceny energií, růst míry zdanění, politické události vedoucí ke zdražení

dovážených surovin, nedokonalá konkurence (zvýšení ceny produktů, které jsou meziproduktem). (Brčák, et. al., 2014)

Zdroj: (Brčák, et. al., 2014)

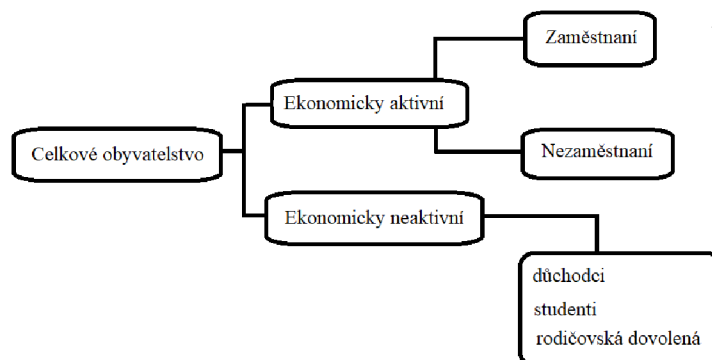
Setrvačná inflace

Setrvačná inflace má tendenci pokračovat stálým tempem i za situace, kdy nepůsobí původní inflační tlaky a nové zatím v ekonomice nenastaly. Subjekty očekávají určitou míru inflace a snaží se uchovat své ekonomické postavení. Pokud působí setrvační inflace, pak se křivka agregátní nabídky i agregátní poptávky posunuje vzhůru ve stejné míře. (Klíma, 2006)

3.4 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je dalším důležitým makroekonomickým ukazatelem. Obecně můžeme říci, že vývoj nezaměstnanosti souvisí se stavem a vývojem počtu obyvatel, především osob práceschopných. Základní rozdělení obyvatelstva staršího 15 let vyjadřuje ekonomické zařazení na trhu práce. Tato populace je rozdělena na ekonomicky aktivní obyvatelstvo a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo je děleno na dvě skupiny zaměstnaných osob a nezaměstnaných osob. Mezi ekonomicky neaktivní obyvatele můžeme zařadit např. důchodce, studenty a ženy v domácnosti. (Brčák, et. al., 2012)

Obrázek 1: Struktura obyvatelstva

Zdroj: (Pavelka, 2007), vlastní zpracování

Dle definice Eurostatu se za nezaměstnané osoby považují starší 15ti let (není stanovena horní věková hranice), osoby bez práce (osoby nebyly sebezaměstnané (nepodnikaly), ani nebyly v pracovněprávním vztahu), osoby hledající aktivně práci (jsou registrovaní na úřadu práce) a osoby připravené nastoupit do práce (osoby během referenčního období jsou okamžitě nebo nejpozději do 14ti dnů připravené pro výkon placeného zaměstnání. (Brčák, et. al., 2014)

3.4.1 Míra nezaměstnanosti

Vývoj míry nezaměstnanosti můžeme sestavit dle kategorizace obyvatelstva. Nejčastěji využívaným ukazatelem je míra nezaměstnanosti (rate of unemployment), hodnotu míry nezaměstnanosti vypočteme jako podíl počtu nezaměstnaných lidí k ekonomicky aktivním osobám a hodnotu výsledku vyjádříme v procentech. (Jurečka, 2017)

$$\text{míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet nezaměstnaných osob}}{\text{počet ekonomicky aktivních osob}} * 100$$

(Jurečka, 2017)

Míra nezaměstnanosti se vykazuje na celostátní úrovni, ale také za jednotlivé regiony v dané zemi. Pro podrobnější výzkum se provádí míra nezaměstnanosti u dílčích skupin obyvatel, např. ženy, muži, dle věkové skupiny, podle úrovně dosaženého vzdělání apod. (Jurečka, 2017)

V České republice eviduje míru nezaměstnanosti Český statistický úřad (ČSÚ) pomocí speciálního průzkumu, kdy vybírají cca 25 000 domácností. Tento průzkum nese název: Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS). Na výsledcích průzkumu Český statistický úřad stanovuje hodnotu

obecné míry nezaměstnanosti. Tento ukazatel současně slouží nejen pro získání situace o nezaměstnanosti na národním trhu práce, ale slouží jako podklad pro mezinárodní srovnání míry nezaměstnanosti. Úroveň míry nezaměstnanosti sleduje s pomocí národních databází mnoho mezinárodních institucí, např. EUROSTAT (Evropský statistický úřad fungující v rámci EU) nebo OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj). (Jurečka, 2017)

3.4.2 Druhy nezaměstnanosti

Druhy nezaměstnanosti rozlišujeme z hlediska příčiny vzniku nezaměstnanosti.

- Frikční
- Strukturální
- Cyklickou
- Sezónní (Brčák, et. al., 2014)

Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost vyjadřuje nezaměstnanost, kdy někteří lidé jsou dočasně nezaměstnaní, jelikož opustili původní zaměstnání a nějakou dobu si hledají nové místo. Hledání nové práce zabere určitý čas, protože nepřijímáme hned první nabídku, ale čekáme na více nabídek a vybíráme tu nejlepší. (Holman, 2002) Stejně tak studenti, jakmile dokončí studia a začnou si hledat své první zaměstnání. Výrazným rysem této nezaměstnanosti je, že existují v ekonomice volná pracovní místa a jen určitou dobu trvá, než si nezaměstnaný vybere z nabídky volné pracovní místo. Tím pádem, frikčně nezaměstnaným je člověk pouze dočasně. Z důvodu neustálého pohybu v ekonomice bude frikční nezaměstnanost v ekonomice existovat vždy. (Pavelka, 2007)

Strukturální nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost vzniká dopadem strukturálních změn v ekonomice, kdy se některá odvětví expandují a jiná naopak zmenšují. Změny ve strukturální ekonomice způsobuje klesající poptávka po některých profesích, avšak zároveň roste poptávka po jiných profesích. Ve zmenšujícím odvětví ubývá zaměstnanců, jsou propuštěni, nebo si mohou najít práci v expandujícím odvětví, což ale vyžaduje rekvalifikaci. Strukturální nezaměstnanost trvá déle jak frikční a znamená větší zásah do života člověka. (Holman, 2002) Strukturální nezaměstnanost vzniká kvalifikačním nebo místním nesouladem mezi poptávkou a nabídkou. Kdy v jedné části státu dochází k nárůstu nezaměstnanosti a v jiné části jsou volná pracovní místa. (Pavelka, 2007)

Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost se odvíjí od ekonomického vývoje. Dochází k recesi, kdy klesá hrubý domácí produkt a roste počet nezaměstnaných. Naopak při expanzi roste hrubý domácí produkt a klesá počet nezaměstnaných. Při cyklické nezaměstnanosti existuje všeobecný přebytek nabídky práce nad poptávkou po práci. Při této nezaměstnanosti jsou zasažena veškerá odvětví v ekonomice. (Pavelka, 2007)

Sezónní nezaměstnanost

K sezónní nezaměstnanosti dochází v důsledku fluktuace, kdy je nezaměstnanost spojena s nějakým obdobím (sezónou). Sezónní nezaměstnanost je typická při zemědělství, stavebnictví, cestovním ruchu. Sezónní nezaměstnanost je připisována za součást frikční nezaměstnanosti a podílí se na přirozené míře nezaměstnanosti. (Brčák, et. al., 2014)

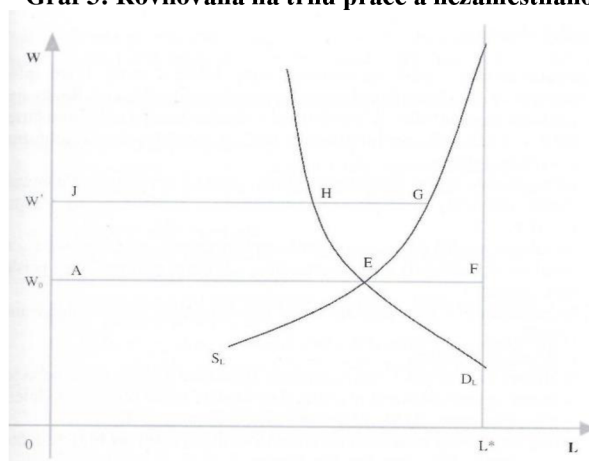
Dobrovolná nezaměstnanost

K dobrovolné nezaměstnanosti dochází i při rovnovážné úrovni mzdové sazby na trhu práce. Lidé místo nehledají, jelikož mzdová sazba se jim zdá nízká. Lidé, kteří se svobodně (dobrovolně) rozhodli nenabízet při stávajících mzdách svou aktivitu, jsou označováni jako dobrovolně nezaměstnaní. (Jurečka, 2017)

Nedobrovolná nezaměstnanost

Při nedobrovolné nezaměstnanosti jde o pracovníky, kteří si přejí pracovat, avšak nemohou najít zaměstnání. Je-li na trhu práce masivní přebytek pracovníků, firmy nastaví přísnější požadavky na výběr a kvalifikaci uchazečů a vybírají nejkvalifikovanějšího uchazeče s největšími zkušenostmi. (Jurečka, 2017)

Graf 3: Rovnováha na trhu práce a nezaměstnanost

Zdroj: (Klíma, 2006)

3.5 Úroková míra

Úrok je částka, kterou platí dlužník navíc věřiteli za vypůjčení peněžní částky. Výše úroku závisí na délce období vypůjčené částky tedy od poskytnutí úvěru do jeho splacení, dále na velikosti půjčené částky (jistiny), a velikosti úrokové sazby (míry). (Brčák, et. al., 2014)

Definice:

Úroková míra je v procentech vyjádřený poměr velikosti úroku a velikosti zapůjčeného kapitálu za určité období. (Pavelka, 2007)

Úroková míra vyjadřuje, kolik procent z jistiny bude uhrazeno navíc. Úroková sazba je přesné vyjádření úrokové sazby a může být udána v desetinných číslech. (Brčák, et. al., 2014)

3.5.1 Repo sazba

Cílem operací na trhu je usměrňování vývoje úrokových sazeb v ekonomice. Operace na volném trhu jsou prováděny ve formě repo operací prováděných formou tendrů. Při repo operacích komerční banky odvádějí ČNB přebytečnou likviditu a výměnou ČNB jim předává jako kolaterál dohodnuté cenné papíry. Po uplynutí doby splatnosti se obě strany zavazují k opačné transakci, ČNB jako dlužník vrátí komerčním bankám zapůjčenou jistinu zvýšenou o smluvený úrok a komerční banky vrátí ČNB poskytnutý kolaterál. Základní doba trvání repo sazby jsou dva týdny, proto je chápána jako 2T repo sazba. (Brčák, et. al., 2012)

3.5.2 Diskontní sazba

Komerční banky mají možnost u ČNB uložit přes noc bez zajištění své přebytečné likvidní prostředky. Komerční banka má nárok na přístup do depozitní facility, avšak musí uzavřít obchod u Odboru korunových a devizových intervencí ČNB před uzávěrkou účetního dne systému CERTIS. Minimální objem uložené částky je 10 mil. Kč. Depozita jsou úročena depozitní sazbou. Diskontní sazba představuje dolní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu. (Brčák, et. al., 2012)

3.5.3 Lombardní sazba

Komerční banky mají možnost půjčit si přes noc formou repo operace likvidní prostředky. Komerční banky musejí k této činnosti uzavřít rámcovou repo smlouvu. Komerční banka má nárok na přístup do zápůjční facility, avšak musí uzavřít obchod u Odboru korunových a devizových intervencí ČNB před uzávěrkou účetního dne systému CERTIS. Minimální objem vypůjčené částky je 10 mil. Kč. Finanční prostředky jsou úročeny lombardní sazbou. Lombardní sazba je bankami využívána minimálně z důvodu přebytku likvidních prostředků. Lombardní sazba představuje horní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu. ČNB má oprávnění kdykoliv pozastavit poskytování lombardních úvěrů. (Brčák, et. al., 2012)

3.5.4 Nominální a reálná úroková míra

Po zahrnutí míry inflace je velice důležité rozlišovat mezi nominální a reálnou úrokovou mírou.

Nominální úroková míra vyjadřuje procentní přírůstek z uložené částky, a je uvedena nejčastěji ve smlouvě o úvěru. Pro příklad uložíme v bance 1000Kč (jistina) na roční termínovaný vklad a po roce nám částka naroste na 1050Kč, vyplývá z toho že úrok je 50Kč a úroková míra činí 5%. (Pavelka, 2007)

Reálná úroková míra, na rozdíl od nominální, vyjadřuje procentní změnu kupní síly, tedy o kolik procent zboží si můžeme dovolit koupit více. Bereme v úvahu změnu cenové hladiny (míry inflace). Když počítáme reálnou úrokovou míru, dostaneme přibližný výsledek tak, že odečteme procentní změnu cenové hladiny od nominální úrokové míry.

Neboli: $i_R = i_N - \pi$

kde: i_R je reálná úroková míra, i_N je nominální úroková míra a π je míra inflace.

Pokud by vzrostla míra inflace o 2 % pak reálná úroková míra činila 3 %. (Pavelka, 2007)

Fisherova rovnice

Nominální úrokovou míru od reálné úrokové míry odlišil Irwing Fisher (Teorie úroku, 1930), který poprvé formuloval rovnici pro výpočet nominální úrokové míry. Proto se rovnice podle něho nazývá Fisherova rovnice. (Holman, 2002)

Nominální úroková míra = reálná úroková míra + očekávaná míra inflace

(Holman, 2002)

3.6 Měnový kurz

Měnový kurz, někdy nazývaný jako devizový kurz, se může vyjádřit jako hodnota domácí měny v zahraniční měně. (Holman, 2002)

Pro ekonomické hospodářství státu je velice důležité udržovat co nejstabilnější směnný kurz s měnami nejdůležitějších obchodních partnerů. Velké výkyvy směnných kurzů jsou velkým problémovým rizikem pro dovozce a vývozce zboží i služeb. Rizika spojená s výkyvy kurzů mohou být částečně eliminovány termínovanými obchody. Vývozci i dovozci musejí počítat s vyšším cenovým rozpětím, aby pokryli případné náklady a rizika. Hospodářství malých států je daleko více závislé na zahraničním obchodu než hospodářství velkých států, proto se výkyvy směnných kurzů promítnou daleko více do nákladů. Ve vývoji směnných kurzů se používají dva termíny, a to posílení a oslabení, které slouží pro hodnocení jeho změn. Změny jsou zaznamenávány na kurzovních lístcích. (Brčák, et. al., 2012)

Novými prvky na měnových trzích jsou také uměle vytvořená platidla – digitální měny, někdy nazývané jako kryptoměny. Nejznámější používanou kryptoměnou je Bitcoin. (Jurečka, 2017)

3.6.1 Nominální měnový kurz

Nominální měnový kurz představuje hodnotu jedné měny vyjádřené v jednotkách měny druhé. Způsob, který nám ukazuje kolik jednotek domácí měny je nutné vynaložit k získání měny druhé (zahraniční), se nazývá přímé kótování. To znamená, že na jedné straně máme domácí měnu

(CZK) a na straně druhé měnu zahraniční (EUR). Přímé kótování vyjadřuje vztah závislosti dvou měn na sobě v nominálním měnovém kurzu. (Jurečka, 2017)

3.6.2 Reálný měnový kurz

Reálný měnový kurz je chápán jako poměr, v jakém se směňují statky jedné země za statky země druhé. Z jiného pohledu je reálný měnový kurz poměr zahraničních cen k cenám domácích, a to ve stejné měně. Tento kurz udává míru konkurenceschopnosti dané země v mezinárodním obchodě. Vyjadřuje počet jednotek domácích statků, kterých je potřeba k získání jedné jednotky stejného statku zahraničního. Růst reálného měnového kurzu znamená reálné zhodnocení, tzn. že zahraniční zboží je dražší oproti zboží domácímu. V praxi vzniká poptávka po domácích statcích, jsou pro uživatele levnější. Narůstá domácí spotřeba a vývoz statků, a zároveň vzniká pokles poptávky po zahraničních statcích (dochází k poklesu dovozu). (Jurečka, 2017)

3.6.3 Přímý a nepřímý zápis kurzu

Měnový kurz lze vypsát dvěma způsoby:

Přímý zápis kurzu domácí měny představuje množství, kolik je potřeba vynaložit jednotek domácí měny na pořízení zahraniční měny. Příkladem můžeme uvést 25,12 CZK za 1 €.

Nepřímý zápis kurzu domácí měny zobrazuje množství, kolik je potřeba vynaložit jednotek zahraniční měny na nákup jednotky domácí měny. Příkladem můžeme uvést 0,04 € za 1 CZK. (Brčák, et. al., 2014)

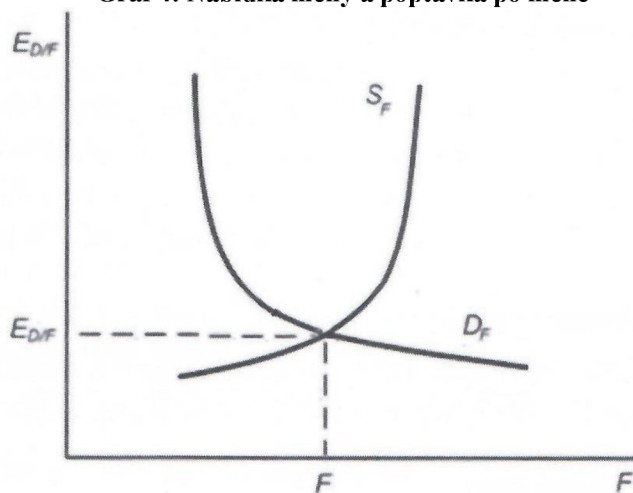
3.6.4 Nabídka měny a poptávka po měně

Měnový kurz vyjadřuje výsledek poptávky a nabídky na mezinárodních měnových trzích. Nabídka domácí měny a poptávky po měně je zajištěna pomocí vztahu poptávky a nabídky v závislosti na nominálním měnovém kurzu.

Poptávku po domácí měně země vytvářejí domácí vývozci statků a služeb (přijímající zahraniční měnu), dovozci zahraničních statků a služeb, platící výrobci v domácí měně. Dalšími aktéry jsou zahraniční investoři pořizující nákupy domácí země (nákup obligací, akcií), domácí subjekty převádějící výnosy do domácí měny ze zahraničí (např. dividendy, úroky ze zahraničních investic) (Brčák, et. al., 2014)

Nabídku domácí měny země vytvářejí domácí dovozci statků a služeb platící v zahraniční měně, zahraniční vývozci statků a služeb přijímající platbu v domácí měně země, kam produkci vyváží. Dalšími aktéry jsou čeští investoři pořizující nákupy zahraničních aktiv (obligací, akcií), zahraniční subjekty převádějící výnosy z domácí země (domácí měna) do měny zahraniční. (Brčák, et. al., 2014)

Graf 4: Nabídka měny a poptávka po měně

Zdroj: (Brčák, et. al., 2014)

Kde:

F = měna

$E_{D/F}$ = kurz

D_F = poptávka po měně

S_F = nabídka měny

3.6.5 Měnový trh

Na měnovém trhu se směňují měny různých zemí. S měnovým trhem se běžně setkáváme jako turisté, když jedeme do zahraničí a směňujeme zahraniční měnu za domácí v podobě bankovek. Měnový trh zajišťuje objemy měn, které se nakupují a prodávají, hodnoty těchto měn utvářejí měnové kurzy (na kurzovním lístku nalezneme odpovídající sloupec „střed“). Na měnovém trhu obchodují dovozci a vývozci zboží a služeb, dále investoři, kteří investují do aktiv.

Obchodování měn v tomto měřítku probíhá na bankovních vkladech, nemají podobu peněz. (Holman, 2002)

3.7 Platební bilance

Definice: Platební bilance je systematický zápis veškerých ekonomických transakcí mezi rezidenty a nerezidenty sledované země za určité časové období. (Pavelka, 2007)

Platební bilance zahrnuje veškeré reálné ekonomické transakce (pohyby statků a služeb) dále také transakce finanční (pohyb finančních aktiv). Rezidentem je chápána vláda, společnost, neziskové organizace, které mají sídlo v dané zemi, může to být i obyvatel, který žije v daném státu dlouhodoběji (déle jak jeden rok). (Pavelka, 2007)

Platební bilance se dělí na dvě skupiny, a to na platební bilanci tržní a účetní.

Tržní platební bilance zahrnuje běžný a nepřerušovaný vztah dvou platebních trhů (dovnitř a ven ze země). Obsahuje teoretickou analýzu pozorovatelnou jen pomocí svých účinků (kurzů).

Účetní platební bilance zahrnuje statistický výkaz zahrnující veškeré zahraniční transakce dané země během daného období realizovaný podvojným účetním záznamem. Účetní platební bilance má význam v posouzení všech mezinárodních obchodních a finančních transakcí institucí a obyvatel dané země. (Brčák, et. al., 2014)

3.7.1 Běžný účet

Běžný účet obsahuje obchodní bilanci, bilanci tržeb, bilanci výnosů a běžné transfery. Největší položkou běžného účtu je obchodní bilance neboli rozdíl mezi exportem a importem. (Pavelka, 2007) Obchodní bilance využívá k měření dvě metody: 1. „fob“ (free of board), tato metoda vyjadřuje hodnotu zboží bez nákladů na transport a pojištění na hranice vyvážející země. 2. „cif“ (coast insurance freight transport) zahrnuje náklady až na hranici přijímané země. (Brčák, et. al., 2014)

3.7.2 Finanční účet

Finanční účet obsahuje transakce, které mění stavy prostředků domácích subjektů vůči zahraničním subjektům. Jde o změnu finančních aktiv a pasiv vlády, nebankovních, bankovních a

ostatních subjektů. Příjmy prostředků vyznačují kapitálový import dle časového členění na krátkodobé (do jednoho roku) a dlouhodobé (déle jak jeden rok). (Brčák, Sekerka, 2010)

3.7.3 Změna devizových rezerv

Změna devizových rezerv sdružuje oficiální transakce změn devizových rezerv, půjček od měnového fondu a vlád, jde o bilanci související se zásobami peněz a deviz. Jsou-li v předchozí bilanci aktivní, pak přebytky navyšují kategorii zásob, devizových zásob (se záporným znaménkem). (Brčák, et. al., 2014)

4 Vlastní práce – analytická část

4.1 Představení zemí

Ve druhé části této bakalářské práce budou analyticky zpracovány makroekonomické ukazatele České republiky a Nigérie. Ekonomiky těchto dvou zemí budou porovnány z časového vývoje 27 let v období roku 1993–2020

4.1.1 Česká republika

Česká republika je vnitrozemský stát, který se nachází ve Střední Evropě. Rozloha ČR činí 76 865 km². Hlavním městem je Praha. (Brčák, et. al., 2012) Z historického pohledu ji tvoří Čechy, Morava a část Slezska. Státní hranice ČR vymezuje sousedství se čtyřmi sousedními státy, a to Polskem, Německem, Rakouskem a Slovenskem. Z geografického hlediska Česká republika se rozprostírá na rozhraní dvou horských soustav Českého masivu a Západních Karpat. (Hrad, 2022)

Počet obyvatel České republiky v roce 2020 vykazoval hodnotu 10 701 777 obyvatel, což představuje navýšení ani ne pětinnový přírůstek z roku 2019 o 7,8 tisíce. Od počátku 21. století byl zaznamenán výrazný úbytek o 19,1 tis. obyvatel přirozenou mírou. Podle rodinného stavu narostl počet svobodných jedinců, pokles sezdaných osob. (ČSÚ, 2022) Česká republika je členem několika nadnárodních organizací – Evropská unie, NATO, OSN, OECD a dalších.

4.1.2 Nigérie

Nigérijská federativní republika je přímořský stát, který se nachází v západní Africe. Rozloha Nigérie činí 923 768 km². Hlavním městem je Abuja. Nigérie je federativní prezidentská republika a skládá se z 36 států a území hlavního města. Státní hranice tvoří sousedství se čtyřmi sousedními státy, a to Kamerunem, Čadem, Nigerem a Beninem, na jihu tvoří hranici Guinejský záliv. Z geografického hlediska se Nigérie rozprostírá na náhorní plošině Jos, Udi, Igalo a vrchovina Akwa – Orlu. Úředním jazykem celé federace je angličtina. Oficiálním platidlem je naira (NGN). Nigérie je také členem několika nadnárodních organizací, a to: OPEC, OSN, Commonwealthu a Africké unie. (Businessinfo.cz, 2022; Klíma, 2003)

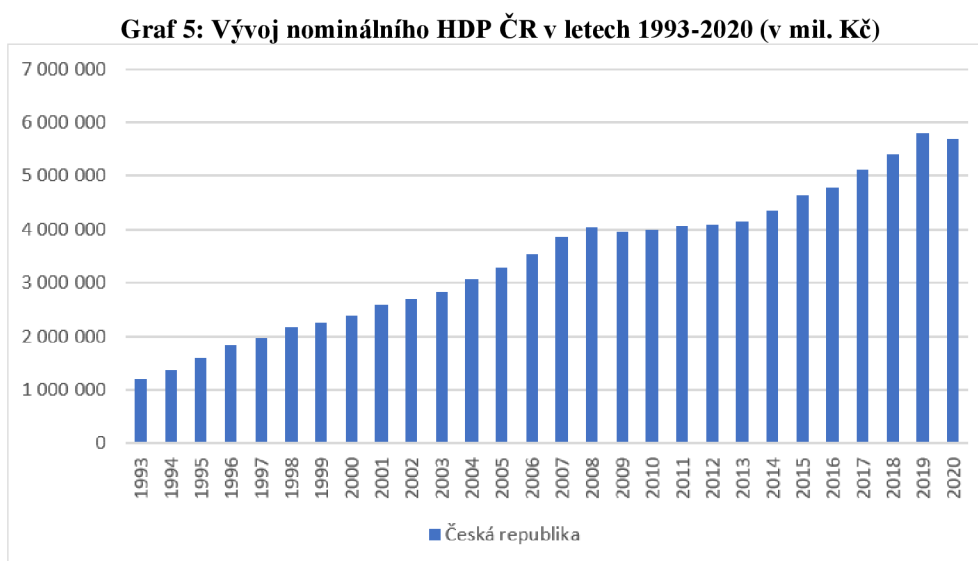
Počet obyvatel Nigérie v roce 2019 vykazoval hodnotu 201,96 milionů obyvatel, což představuje průměrný roční přírůstek 2,6 % obyvatel ročně. Největším národnostním složením jsou Hausani (29 %), Yoruba (21 %), Igbo (18 %) a spousta dalších. Složení obyvatelstva z hlediska

náboženského vyznání – převládají muslimové 50 %, křesťané 40 %, a ostatní tradiční náboženství (10 %). (Businessinfo.cz, 2022; Klíma, 2003)

4.2 Hrubý domácí produkt

4.2.1 Vývoj nominálního HDP v ČR

Z grafu číslo 5 je vidět vývoj nominálního hrubého domácího produktu v České republice za sledované období v letech 1993-2020. Po rozpadu Československa v roce 1993 proběhla na území ČR velká reformní aktivita. Především od rozpadu SSSR v roce 1991 přecházela česká ekonomika od centrálně plánovaného systému k tržnímu. V roce 1993 činil její HDP 1 205 330 mil. Kč a měl stoupající charakter až do roku 2008, kdy se HDP dostalo na hodnotu 4 042 860 mil. Kč. V roce 2008 nastala celosvětová hospodářská krize. Také ekonomika ČR, stejně jako v dalších zemích, následující rok 2009 zastavila a poklesla na hodnotu 3 954 320 mil. Kč. Od roku 2009 do roku 2012 se ekonomika po celosvětové hospodářské krizi vzpamatovává, tím pádem hodnota HDP narůstá zcela minimálně a v roce 2012 činí 4 088 912 mil. Kč. Po roce 2012 narůstá HDP daleko rychleji. Hospodářský růst byl podpořen především rostoucími výdaji domácností na konečnou spotřebu. V roce 2019 činí HDP 5 796 873 mil. Kč, tím byl zaznamenán vrchol výkonu české ekonomiky. Bohužel ke konci roku 2019 přichází další celosvětová krize v podobě pandemie nemoci Covidu-19. Krize zapříčinila, že HDP v roce 2020 kleslo na hodnotu 5 694 387 mil. Kč. (ČSÚ, 2022)

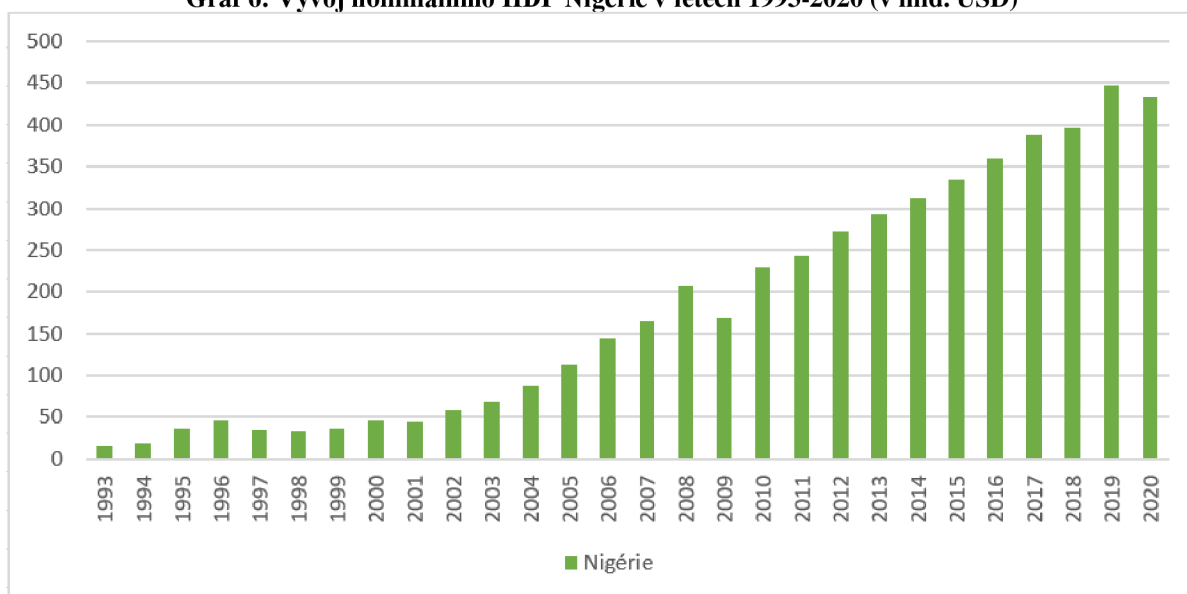

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2022.

4.2.2 Vývoj nominálního HDP v Nigérii

Graf číslo 6 odráží vývoj nominálního hrubého domácího produktu v Nigérii za sledované období v letech 1993-2020. Do roku 1993 spravovala Nigérii Vrchní vojenská rada. Posledním vojenským diktátorem Nigérie byl do roku 1998 vojenský generál Sani Abacha. V roce 1993 činilo HDP Nigérie 15,8 mld. USD, pod vládou generála Sani Abacha HDP vzrostlo o skoro 17 mld. a v roce 1998 činilo 32,7 mld USD. Po smrti generála byly v Nigérii uspořádány svobodné volby. Do čela vlády nastupuje prezident Olesegun Obasanjo. HDP od roku 1999 narůstá výrazně rychleji až do roku 2008, kdy hodnota HDP činila 207,1 mld. USD. Na konci roku 2008 nastala celosvětová hospodářská krize, HDP se snížilo na hodnotu 168,6 mld. USD. Po hospodářské krizi ekonomika opět roste až do roku 2019 kdy hodnota činila 448,1 mld. USD, byl zaznamenán vrchol výkonu Nigérijské ekonomiky. Po vypuknutí celosvětové krize v roce 2019, pandemie nemoci Covid-19, dochází k poklesu HDP v roce 2020 na hodnotu 432,3 mld. USD. (Idnes.cz)

Graf 6: Vývoj nominálního HDP Nigérie v letech 1993-2020 (v mld. USD)

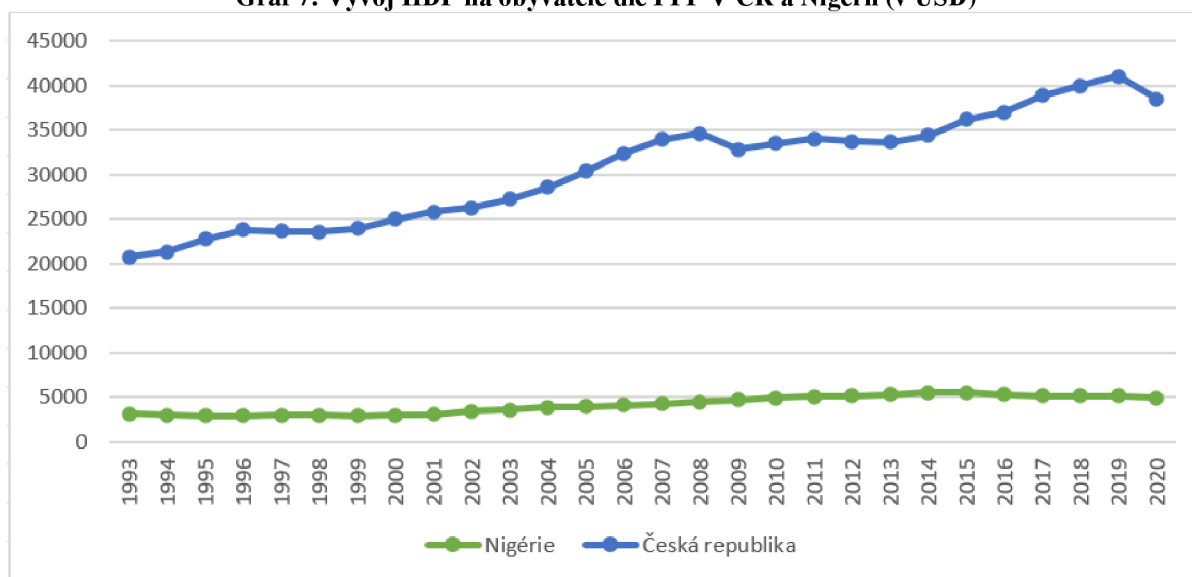
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Nigeria.opendata, 2022.

4.2.3 HDP na obyvatele v PPP

Pro srovnání HDP v obou zemí byl použit makroekonomický ukazatel hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele dle parity kupní síly. Z grafu číslo 7 lze jednoznačně vyčíst, že hodnota HDP na obyvatele České republiky v porovnání s Nigérií je výrazně vyšší. V roce 1993 vykazovala hodnota HDP Nigérie 3108,7 USD. Až do roku 2000 se hodnota držela pod hranicí

3000 USD. Teprve v roce 2001 překročila hranice 3075 USD. Od roku 2001 začalo HDP na obyvatele stoupat až do roku 2014. V roce 2014 dosahoval HDP na hlavu 5516,4 USD. V roce 2014 zasáhla Nigérii pandemie onemocnění Ebola, což způsobilo pokles HDP na obyvatele o 1,3 % na hodnotu 5514,8 USD. Od roku 2015 HDP na hlavu klesá až do roku 2020, tento pokles je citelně znát. Dochází k poklesu meziročně v průměru kolem 2,3 %. Důvodem poklesu je fakt, že Nigérie zažívá v posledních letech velké přírůstky obyvatelstva, to má za následek velký pokles HDP na obyvatele. Za období 1993-2020 HDP na obyvatele v Nigérii vzrostlo o 58 %. (Businessinfo.cz.cz)

Graf 7: Vývoj HDP na obyvatele dle PPP V ČR a Nigérii (v USD)

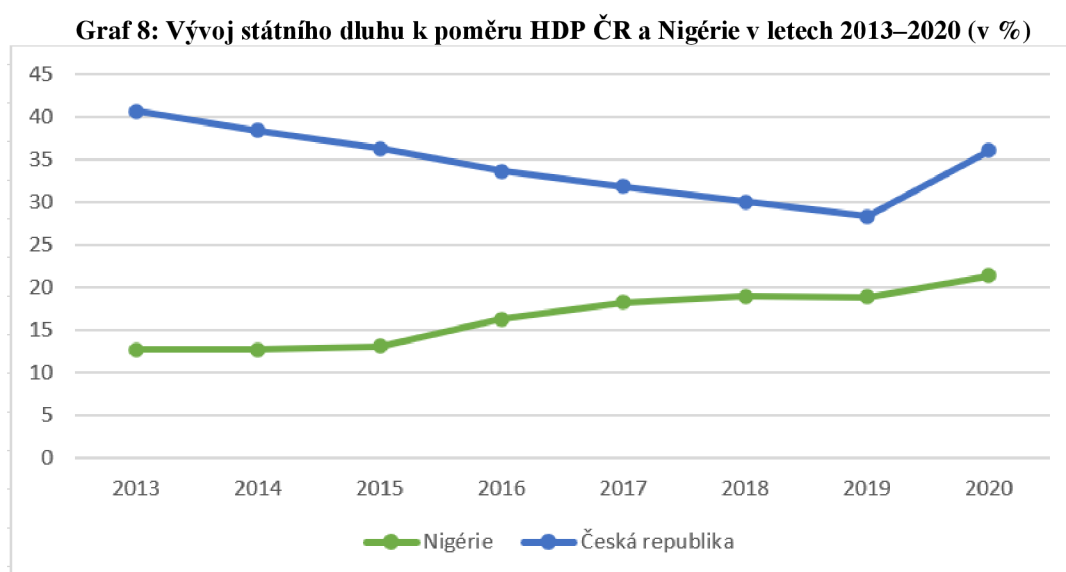

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat World Data Bank, 2022.

HDP na obyvatele v České republice je víc jak šest a půl krát vyšší než v Nigérii. Česká republika po rozpadu Československa vykazovala HDP na obyvatele 20 760,1 USD. Postupně HDP na hlavu narůstalo tři roky. V roce 1996 vykazovala hodnota HDP na obyvatele 23 757 USD. Od roku 1996-1998 HDP na obyvatele mírně klesalo, bylo to dáno aplikováním ekonomických reforem, které ale v následujících 10 letech nastartovaly vývoj. V roce 2008 čítal HDP na hlavu 34 580,4 USD. Ke konci roku 2008 nastala celosvětová hospodářská krize a negativně ovlivnila HDP na hlavu v roce následujícím, poklesem o 5,2 % na hodnotu 32 782,6 USD. Od roku 2009 narůstá HDP na obyvatele rychlým tempem, v roce 2018 činilo 40 981,1 USD. V roce 2020 se do ekonomického vývoje promítla celosvětová pandemie nemoci Covidu-19 a klesá na hodnotu 38 504,5 USD. Za období 1993-2020 HDP na obyvatele v České republice vzrostlo o 86 %.

4.3 Státní dluh

Grafu číslo 8 porovnává vývoj státního dluhu k poměru HDP pro Česko a Nigérii. V Nigérii v roce 2013 dosahovala hodnota státního dluhu v 12,65 %. V roce 2014 dosahovala stejné hodnoty zadlužení jako v roce předešlém. Od roku 2015 do roku 2018 průměrně narůstá hodnota o 1,3 % a v roce 2018 činí hodnota 18,89 %. V roce 2019 hodnota státního dluhu klesla o 0,08 % na hodnotu 18,81 %. V posledním sledovaném roce hodnota narůstá o 2,53 % na hodnotu 21,34 %.

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat The global economy, ČSÚ, oba 2022.

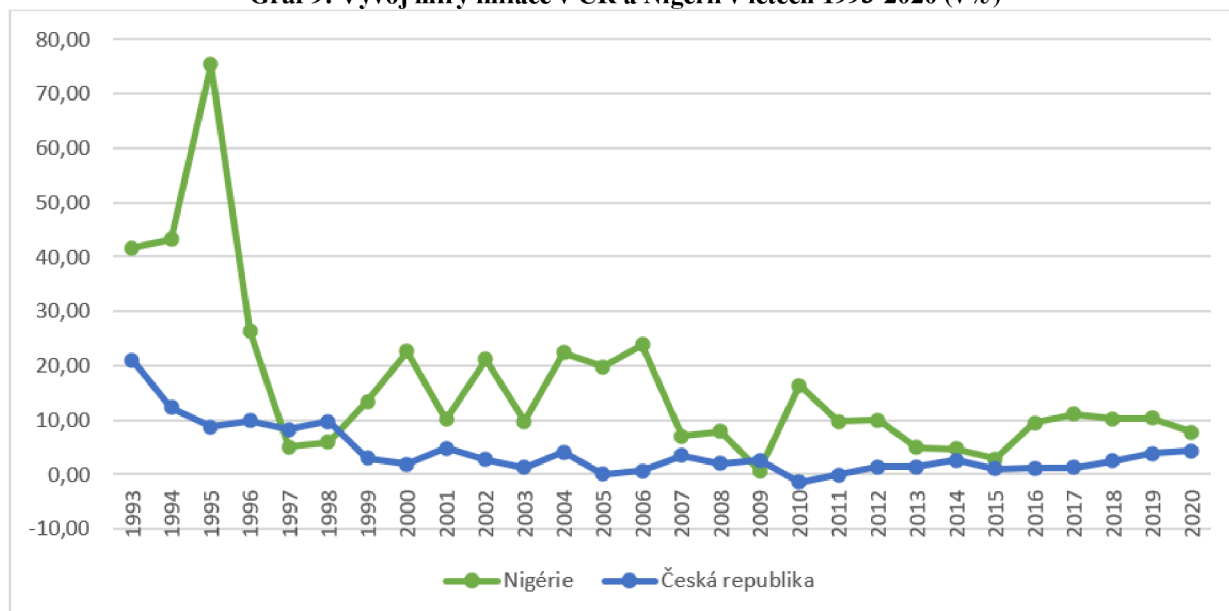
Státní dluh k poměru HDP pro Českou republiku v roce 2013 činil hodnotu 40,6 %. Od roku 2013 do roku 2019 klesalo zadlužení Česka průměrně o necelé 2 %, až v roce 2019 dosahovalo hodnoty 28,3 %. V roce 2020 naopak důsledkem celosvětové pandemie nemoci Covidu-19 narůstá státní dluh o 7,7 %, a tím dosahuje celkové hodnoty 36 % státního zadlužení.

4.4 Míra inflace

Vývoj míry inflace Česka a Nigérie lze vyčíst z grafu číslo 9. Na začátku sledovaného období v roce 1993 činila inflace Nigérie hodnoty 41,6 %. Jednalo se o pádivou míru inflaci, která byla vyvolána ekonomickým a politickým vývojem, kdy dochází k převratu vlády generála a volby nového prezidenta země. Pádívá míra inflace byla zaznamenána až do roku 1997, kdy klesla na hodnotu 5,06 %. Mírná míra inflace panovala ještě v dalším roce 1998, a to hodnotou 9,81 %. Od roku 1999, se míra inflace opět pohybovala v pádivém režimu, tedy hodnoty přesahující 10 % až 20

%. Tento režim byl zaznamenán do roku 2006. Od roku 2007 byla míra inflace v mírném režimu, a to okolo 8 %, v roce 2009 dokonce 0,69 %. V roce 2010 opět míra inflace narostla nad hodnotu 10 % s hodnotou 16,34 %. Od roku 2011 do roku 2020 vykazovala hodnota stabilnější vývoj, vždy mírně pod 10 %. S výjimkou roku 2017, kdy míra inflace dosahovala 11,12 %.

Graf 9: Vývoj míry inflace v ČR a Nigérii v letech 1993-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat World Data Bank, 2022.

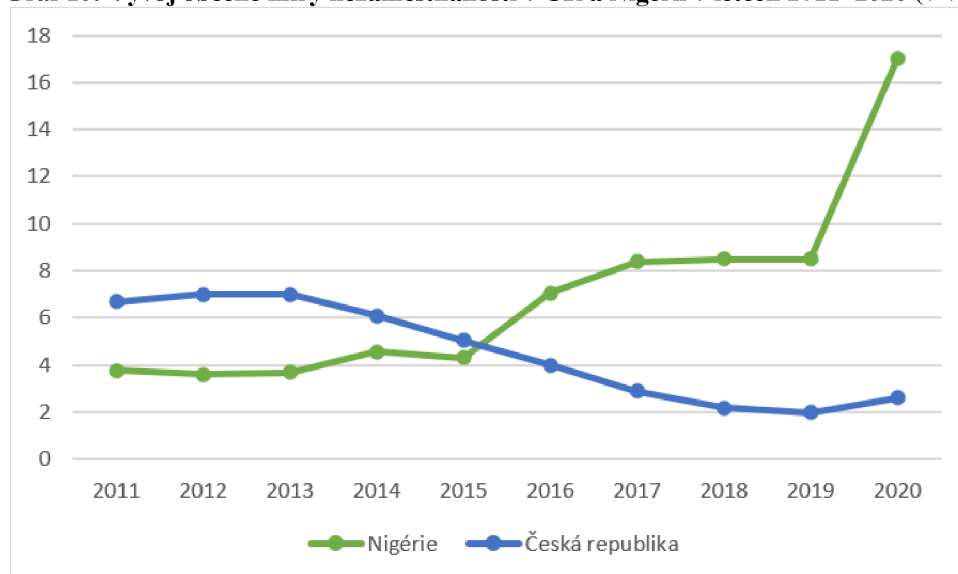
Z grafu číslo 9 je tedy patrné, že hodnoty míry inflace pro Českou republiky jsou daleko stabilnější než hodnoty druhé sledované země. V roce 1993 dosahovala míra inflace v ČR 21,01 %. I v následujícím roce 1994 se míra inflace pohybovala nad hodnotou 10 %, jedná se o míru inflace v pádivém režimu. Od roku 1995 až do roku 2020 se hodnota míry inflace ocitla pouze v mírném režimu růstu inflace. Od roku 1995 do roku 1998 se míra inflace pohybovala mírně pod hranicí 10 %. Od roku 1999 do roku 2020 míra inflace nepřesáhla hranici 5 %. Pohybovala se průměrně kolem 2–3 %. V roce 2010 a 2011 je z grafu patrné, že hodnota byla dokonce v záporu, a to s hodnotou – 1,43 % pro rok 2010 a – 0,02 % pro rok 2011. Od roku 2017 do roku 2020 míra inflace mírně stoupala, ale nepřesáhla hranici 5 %.

4.5 Míra nezaměstnanosti

Grafu číslo 10 ukazuje informace o vývoji obecné míry nezaměstnanosti v obou sledovaných zemích. V roce 2011 činila v Nigérii obecná míra nezaměstnanosti 3,77 %. Hladina

necelých 4 % se držela ještě následující dva roky, tedy do roku 2013. V roce 2014 se obecná míra nezaměstnanosti zvýšila na 4,5 %. Od roku 2015, vlivem velké imigrace a plodnosti, se zvyšuje podíl obyvatel Nigérie, tím také přibývá počet nezaměstnaných. Z grafu je patrné, že od roku 2015 do roku 2017 se nezaměstnanost zvýšila skoro o 100 % na hodnotu 8,39 %. Do roku 2019 nezaměstnanost v Nigérii stagnovala, při hodnotě 8,5 %. V roce 2020 narostla míra nezaměstnanosti o dalších 100 % na celkovou hodnotu 17 %. To byl důsledek poklesu exportu vyvážené ropy, příchodu pandemie nemoci Covidu-19 a přistěhování velkých skupin imigrantů.

Graf 10: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v ČR a Nigérii v letech 2011–2020 (v %)

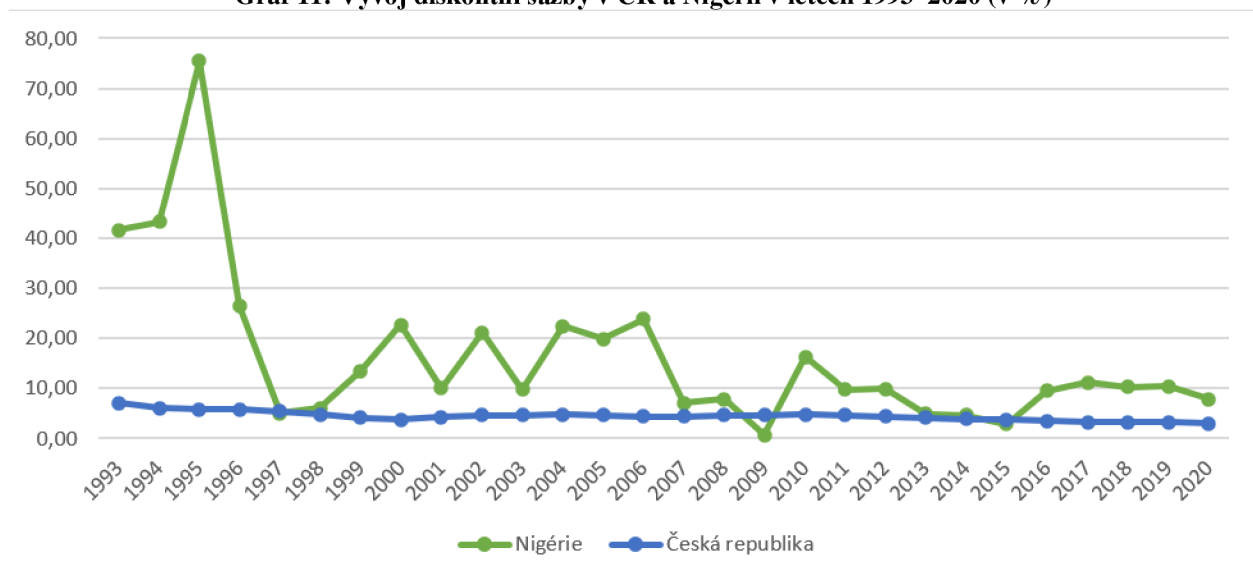
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, Data World Bank, businessinfo.cz.cz, vše 2022.

Míra nezaměstnanosti v Česku byla v roce 2011 na hodnotě 6,5 %. Ještě následující dva roky mírně stoupla a udržovala se na hranici 7 %. Od roku 2013 nezaměstnanost klesá a v roce 2019 dosahovala hodnoty 2 %. Zapříčiněním klesající tendence obecné míry nezaměstnanosti v České republice byla veliká ekonomická aktivita, kdy dotace z evropských fondů směřovaly na podporu místních firem, probíhala masivní investice do státní infrastruktury. Bohužel s příchodem celosvětové pandemie nemoci Covidu-19 v roce 2020 se ekonomická aktivita pozastavila, a finanční toky směřovaly na bezpečnost a ochranu obyvatelstva České republiky. Tím pádem v roce 2020 narůstá míra nezaměstnanosti na skoro 3 %.

4.6 Úroková míra

Graf číslo 11 porovnává informace o vývoji diskontní sazby v ČR a Nigérii. Na začátku sledovaného období v roce 1993 činila úroková míra 41,64 %. V následujícím roce mírně stoupla o 1,8 %, nicméně v roce 1995 se dostala úroková míra na hodnotu 75,4 %, nejvyšší bod ve sledovaném období. Do roku 1997 se úroková míra propadla na hodnotu 5,06 %. Do roku 2000 opět narůstá k hodnotě skoro 23 %. Od roku 2000 do roku 2007 úroková míra kmitá mezi hodnotami 23 % a 10 %. V roce 2005 se úroková míra udržela při hodnotě 19,9 %. V roce 2009 se úroková míra dostala na své minimum, na hodnotu 0,69 %. V roce 2010 se opět zvýšila na hodnotu 16,34 %. Od roku 2010 úroková míra klesala až do roku 2015 na hodnotu 2,86 %. V roce 2016 narostla úroková míra o 6,68 % na hodnotu 9,54 %. Do roku 2019 se úroková míra drží mírně nad 10 %. V posledním sledovaném roce opět úroková míra klesá na hodnotu 7,84 %.

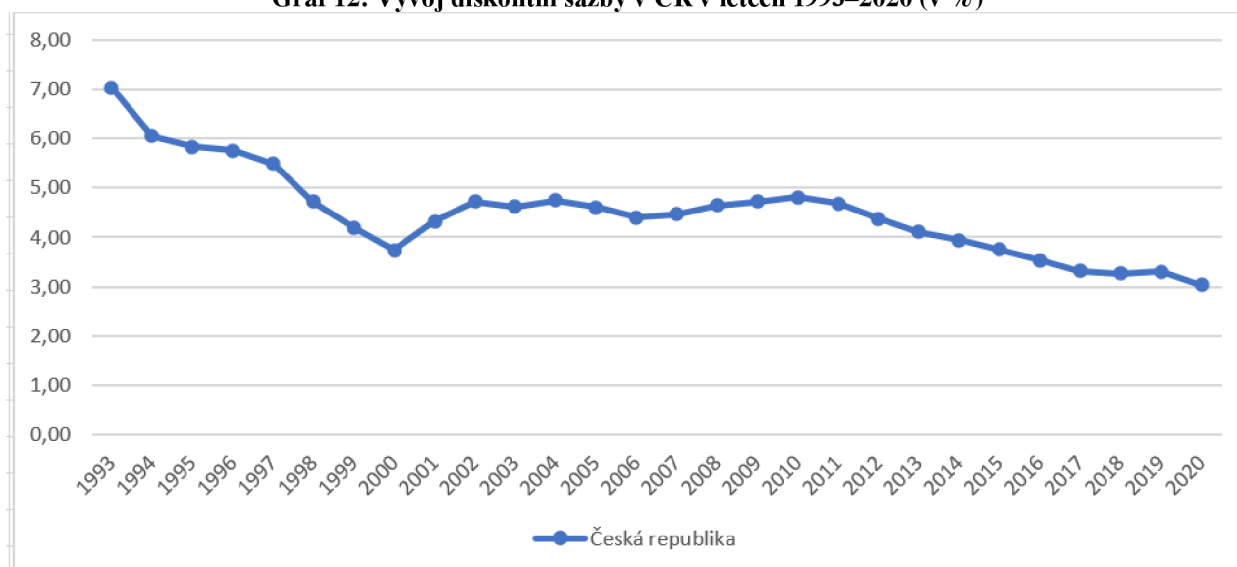
Graf 11: Vývoj diskontní sazby v ČR a Nigérii v letech 1993–2020 (v %)

droj: vlastní zpracování na základě dat Data World Bank, 2022.

Pro průkaznější vyobrazení vývoje diskontní sazby v České republice nám poslouží graf číslo 12. Z grafu číslo 12 můžeme vyčíst informace, že v roce 1993 činila úroková míra hodnotu 7,04 %. Postupně do roku 2000 klesala zhruba o 0,5 % a činila v roce 2000 hodnotu 3,74 %. Od roku 2001 do roku 2013 se úroková míra držela v intervalu 4–5 %. Od roku 2010 do roku 2020 úroková míra klesá na hodnotou 3,04 %.

Graf 12: Vývoj diskontní sazby v ČR v letech 1993–2020 (v %)

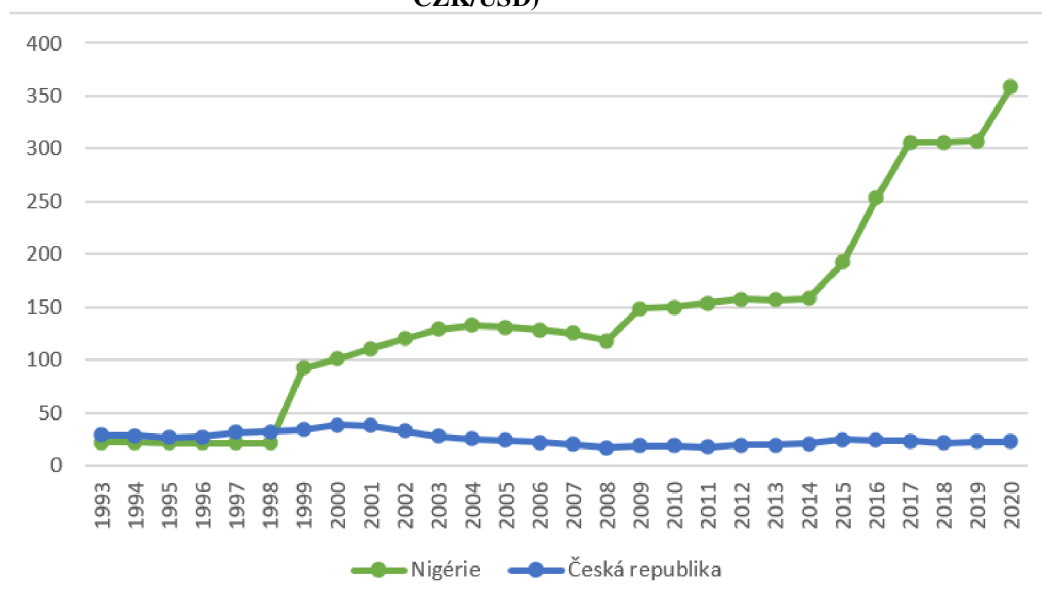

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Data World Bank, 2022.

4.7 Měnový kurz

Vývoj české koruny a nigérijské nairy vůči americkému dolaru ukazuje graf číslo 13. Vývoj nigérijské nairy vůči americkému dolaru za sledované období je celkově skeptický, kdy v roce 1993 byla hodnota měnového kurzu 22,07 NGN/USD. Hodnota kurzu kolem 22 NGN/USD se držela až do roku 1998. V roce 1999 klesla hodnota nairy, což znamenalo pokles vůči americkému dolaru na hodnotu 92,34 NGN/USD. Od roku 1999 do roku 2005 klesala hodnota nigérijské měny průměrně o 6,4 % na hodnotu 131,3 NGN/USD. Od roku 2009 do roku 2014 se hodnota nairy pohybuje v intervalu od 148,8 do 158,6 NGN/USD. Od roku 2014 do roku 2017 opět klesá razantním tempem hodnota nigérijské nairy, což dosahuje dalšího obrovského propadu měny, a to na 305,79 NGN/USD. Situace není optimální ani následující roky. Dalšímu propadu se nedá vyhnout, hodnota v roce 2020 opět klesá o 53 NGN/USD na hodnotu 358,81 NGN/USD.

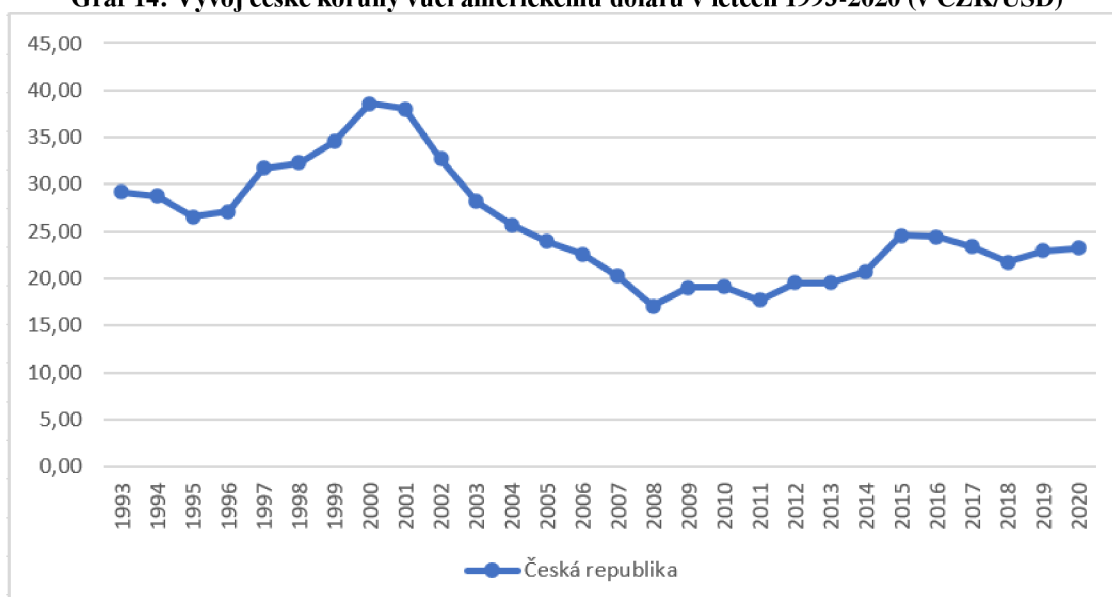
Graf 13: Vývoj české koruny a nigérijské nairy vůči americkému dolaru v letech 1993-2020 (v NGN/USD; CZK/USD)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat World Data Bank, 2022.

Na grafu číslo 14 můžeme pozorovat vývoj české koruny vůči americkému dolaru detailněji než na grafu číslo 13. V roce 1993 po vzniku České republiky, dosahoval měnový kurz hodnoty 29,15 CZK/USD. Do roku 1995 hodnota české měny drobně posilovala, což vedlo k dosažení hodnoty 26,54 CZK/USD. Od roku 1996 do roku 2000 klesal kurz české koruny, kdy dosahoval hodnoty 38,6 CZK/USD. Je to největší zaznamenaná hodnota, kdy česká koruna byla za sledované období nejslabší vůči americkému dolaru. Ve 21. století se české měně daří a posiluje ročně průměrně o 2,3 koruny vůči dolaru a v roce 2008 se může chlubit hodnotou 17,07 CZK/USD. Od roku 2009 do roku 2015 česká měna mírně oslabuje svoji hodnotu, to je dáno tím, že ČNB napomáhá aktivitě českým firmám, kdy firmy zvyšují své příjmy z exportu zboží. Nicméně kurz české měny v roce 2015 činí 24,6 CZK/USD. Od roku 2016 do roku 2020 se hodnota české měny drží v intervalu 22-24 CZK/USD.

Graf 14: Vývoj české koruny vůči americkému dolaru v letech 1993-2020 (v CZK/USD)

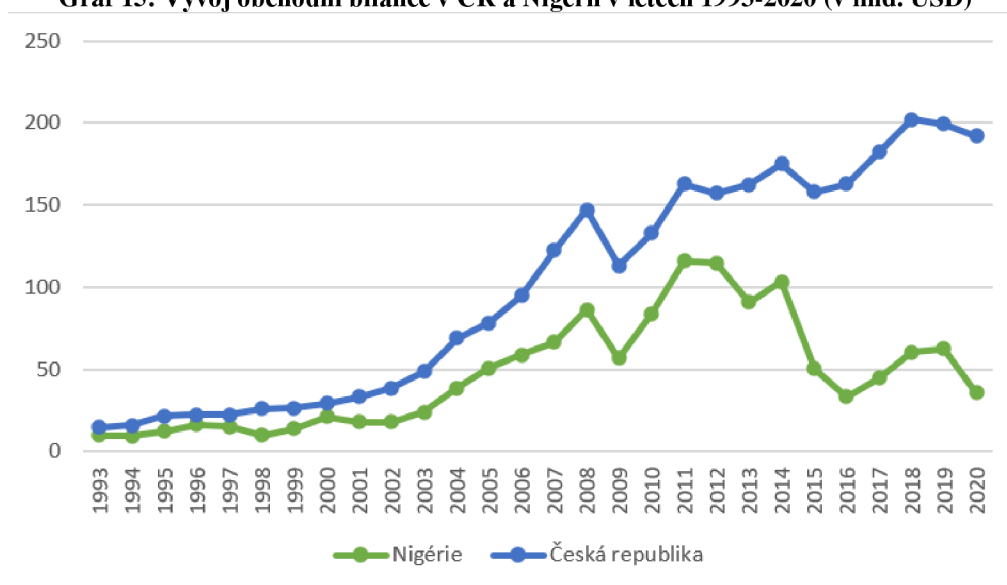

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat World Data Bank, 2022.

4.8 Platební bilance

Na grafu číslo 15 je vyobrazena obchodní bilance obou sledovaných států. Na začátku sledovaného období v roce 1993 byla v Nigérii hodnota obchodní bilance 9,91 miliard amerických dolarů. Od roku 1993 do roku 2008 obchodní bilance pomalými krůčky rostla až dosahovala v roce 2008 hodnoty 86,27 mld. USD. Tedy každý rok průměrně o 4,7 mld USD. V roce 2008 zasáhla celý svět včetně Nigérie celosvětová ekonomická krize, která měla velký podíl v poklesu obchodní bilance v roce 2009, a to o 34,3 % na hodnotu 56,74 mld. USD. Po konci celosvětové krize v roce 2009 probíhá obnova ekonomiky a její zaměření na vývoz surové ropy. Tím narůstá obchodní bilance do roku 2011 na hodnotu 116 mld. USD, což je růst o 60 mld. USD za 2 roky. Do roku 2016 cena ropy klesá a tím i ekonomika Nigérie. V Nigérii tvoří 30 % ekonomiky právě vývoz ropy. K obchodní činnosti nepomáhají ani občanské nepokoje, které probíhají po celém území Nigérie. Hodnota obchodní bilance v roce 2016 dosahuje pouhé hodnoty 33,3 mld. USD. Do roku 2019 narůstá obchodní bilance na hodnotu 62,53 mld. USD. Rostoucí tendenci ale narušila celosvětová pandemie nemoci Covidu-19, který se projevil v ekonomikách celého světa, a tím i obchodní bilance klesá v roce 2020 na hodnotu 35,63 mld. USD. (Businessinfo.cz, 2022)

Graf 15: Vývoj obchodní bilance v ČR a Nigérii v letech 1993-2020 (v mld. USD)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat World Data Bank, 2022.

Na začátku sledovaného období v roce 1993 obsahovala obchodní bilance v České republice hodnotu 14,47 mld. USD. Je zjevné, že po celou dobu sledovaného období obchodní bilance pomalým tempem roste. Napomáhá k tomu zlepšení obchodních podmínek, snížení vývozních a dovozních cel před vstupem České republiky do Evropské unie. Po vstupu ČR do EU obchodní bilance narůstá rychleji než v 90. letech 20. století. Je to dáno, jednotným evropským trhem, který vytváří lepší podmínky pro větší dostupnost zboží pro více potenciálních zákazníků. Obchodní bilance v ČR se razantním způsobem propadla v roce 2009, kdy došlo k celosvětové finanční krizi. Po této krizi přišly masivní investice do rozvoje ekonomiky, jak z českých státních podpor, tak i evropských fondů a dotací na snížení nezaměstnanosti a progresivnější obchodní činnosti. Na konci sledovaného období v roce 2020 je obchodní činnost ztížena příchodem celosvětové pandemie nemoci Covidu-19 a nastává pokles v obchodní bilanci na hodnotu 192,03 mld. USD. V roce 2018 byla hodnota 202,24 mld. USD.

4.9 Obchodní a ekonomická spolupráce Nigérijské federativní republiky a České republiky

Nigérie je největší ekonomikou subsaharské Afriky. Nejrozvinutějším federálním státem Nigérijské federativní republiky je Lagos. Nigérie má přes svůj počet obyvatel (přes 200 milionů) výhodu velkého trhu a vyšší HDP na osobu, která je vyšší než v sousedních zemích. Nigérie je největším vývozcem ropy v Africe a šestým největším producentem na světě. Poměrně vysokým

podílem je zastoupen také průmysl, až 14 %. Město Lagos je centrem finančního světa západní Afriky. (MZV, 2022)

Nigérie je dlouhodobě nejvýznamnějším obchodním partnerem ČR v západní Africe, druhým největším obchodním partnerem v subsaharské Africe. Od roku 2010 český vývoz do Nigérie neklesl pod hranici 1 miliardy Kč. Velvyslanectví České republiky v Nigérii ve spolupráci s CzechTradem se snaží export udržet a dále rozšiřovat. Jelikož vývoz do Nigérie je diversifikovaný, tedy hodně různorodý, nelze se spoléhat na jeden produkt. (MZV, 2022)

V rámci udržitelné dělby práce mezi CzechTradem v Lagosu a velvyslanectvím v Abuji se zastupitelský úřad věnuje oblastem s přímou podporou pro exportéra a lobbying státu. Jde především o dodávky zbrojní techniky, dodávky pro státní ropnou společnost NNPC, dodávky do těžby či zemědělství. Obchodně-ekonomický úsek se také mírně věnuje soukromému sektoru. Více se soukromému sektoru věnuje CzechTrade v Lagosu, jelikož v Lagosu se soustřeďuje největší počet velkých privátních nigérijských i mezinárodních firem, které tu mají sídlo. (MZV, 2022)

Ve městě Lagos také působí velice významná nezisková organizace Lagos Chamber of Commerce Industry. Tato organizace se zabývá podporou obchodu, průmyslu a zemědělství nejen v Lagosu ale celé Nigérii. Podporuje, prosazuje nebo odmítá legislativní a jiná opatření pro podporu výše zmíněných komodit. (Lagoschamber, 2022)

4.9.1 Obchodní vztah mezi Nigérií a Evropskou unií

Evropská unie je jeden z nejdůležitějších obchodních partnerů Nigérie uskuteční se cca 25 % obchodní výměny. Nejvíce dováženým zbožím do Nigérie jsou zařízení na těžbu ropy, stavební stroje, ropné produkty, dopravní prostředky, obráběcí stroje a strojní zařízení. Dále to jsou chemikálie, spotřební zboží, cement, potraviny (ryže) a živá zvířata. Nejvíce exportovaným zbožím z Nigérie je jednoznačně ropa a ropné produkty. Ropa vytváří zhruba 95 % exportu. Dále se z Nigérie exportuje kakao, sezam, kůže, surová přírodní guma, perly, koření, drahé kamení a tropická dřeva. Dovoz těchto základních surovin do zemí EU představuje saldo pasivní. (Businessinfo.cz, 2022)

4.9.2 Obchodní vztah mezi Nigérií a Českou republikou

Česká republika představuje pro Nigérii tradičního partnera i spřátelenou zemi. V rámci subsaharské Afriky je Nigérie druhá nejvýznamnější obchodní země pro Česko hned po Jihoafrické

republice. Hlavním importovaným zbožím do Nigérie jsou procesorové jednotky, plynové turbíny, polymery etylenu, dětské pleny, zbraně, pokrývky hlavy, holící čepele a další. Mezi exportované zboží z Nigérie do Česka lze zařadit platinový šrot, měřicí přístroje, kešu ořechy, rostliny pro voňavkářství. Saldo s ČR je oproti EU aktivní, zejména z důvodu dovozu strojů a speciálů. Největšími a stěžejními obchodními firmami jsou: AERO Vodochody, Excalibur Intl, Linet, VAE Controls Group, Lasvit, Tonak, Veba a Czech Blades. (Businessinfo.cz, 2022)

4.9.3 Smlouva s Evropskou unií

Evropská unie uzavřela dohodu o partnerství, která představuje právní rámec upravující vztahy EU se 79 africkými, tichomořskými a karibskými zeměmi. Tato dohoda nazývaná „*Post – Cotonou Partnership Agreement*“ byla podepsána v dubnu 2021. Cílem dohody je řešit společnými silami globální výzvy, stanovuje společné zásady a zaměřuje se prioritně na tyto oblasti: demokracie a lidská práva, udržitelný hospodářský růst a rozvoj, mír a bezpečnost, migrace a další. (Evropská rada, 2022)

4.9.4 Smlouvy s Českou republikou

Mezi Českou republikou a Nigérijskou federativní republikou existují čtyři smluvní dokumenty. Tyto dokumenty vznikly za Československé socialistické republiky, tedy před vznikem České republiky. Česká republika od svého vzniku nesjedнала s Nigérií žádnou bilaterální ekonomickou dohodu. (Businessinfo.cz, 2022)

Bilaterální smluvní dokumenty, které jsou v platnosti mezi Českou republikou a Nigérií:

- *Dohoda o vědecké a technické spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Federací Nigérie ze dne 8. 9. 1964 (nepublikována ve sbírce zákonů).*
- *Dohoda o ekonomické, vědecké a technické spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a Federální vojenskou vládou Nigérijské federativní republiky ze dne 7. 3. 1979.*
- *Úvěrová dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a federální vojenskou vládou Nigérijské federativní republiky, Praha, 11. 6. 1979.*

- *Smlouva mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Nigérijské federativní republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmů a zisku z majetku.*
- *Obchodní dohoda mezi ČSSR a Nigérii, podepsána dne 13. 8. 1987 byla zrušena po vstupu ČR do EU. (MZV, 2022)*

4.9.5 Smluvní dokumenty v jednání:

Od vstupu České republiky do Evropské unie jsou veškeré smluvní vztahy upravovány společnou politikou Evropské unie. Mezi připravované smluvní dokumenty lze zařadit:

- *Dohodu o podpoře a ochraně investic.*
- *Meziresortní dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a nigérijským Federálním ministerstvem obchodu a průmyslu. (Businessinfo.cz, 2022)*

4.9.6 Rozvojová spolupráce

Evropská unie patří mezi největší dárce finančních prostředků v Nigérii. V rámci 11. EDF měla Nigérie čerpat 512 milionů euro v letech 2014 a 2020. Prioritními sektory byla potravinová soběstačnost, zdravotnictví, energetika a dobrá správa věcí veřejných. Dalším pomocným regionálním programem pro Nigérii je ECOWAS. (Businessinfo.cz, 2022)

Česká republika v posledních letech pomohla Nigérii realizovat malé lokální projekty zaměřené na pomoc lidem v nouzi a zlepšení jejich životních podmínek a na vzdělání mladých lidí. (Businessinfo.cz, 2022)

5 Výsledky a diskuse

V této části bakalářské práce jsou vyhodnoceny použité makroekonomické ukazatele z analytické práce. Zjištěné výsledky povedou ke komparaci ekonomiky České republiky a ekonomiky Nigérijské federativní republiky. Závěrečná komparace je provedena pomocí hrubého domácího produktu, státního dluhu k poměru HDP, inflace, nezaměstnanosti, úrokové míry, měnového kurzu a platební bilance.

5.1 Hrubý domácí produkt

Jeden z nejdůležitějších makroekonomických ukazatelů mezi komparovanými státy je hrubý domácí produkt. Po rozpadu Československé socialistické republiky v roce 1993 bylo HDP na úrovni 20 760 USD na hlavu, zatímco v Nigérii bylo na úrovni 3 108 USD. Je patrné na vývoji HDP, že v České republice se HDP pohybovalo po celou dobu sledovaného období v mírném růstu, kromě roku 2009 a 2020. V roce 2009 za pozastavením růstu stála celosvětová hospodářská krize, v roce 2020 to byla pandemická krize způsobená šířením viru SARS-Cov-2. Zatímco v ČR se dařilo velmi dobře, tak v Nigérii se dobré výsledky nedostavily. V Nigérii se od 90. let do roku 2001 drží HDP kolem 3 000 USD na osobu. Je to dáno převážně změnou režimu, kdy vládu opouští vojenský generál a nahrazuje ji prezident. Od roku 2001 do roku 2014 má HDP rostoucí tendenci, je to výsledek přeorientace nigérijské ekonomiky na export ropy a ropných produktů. Od roku 2015 nastává pokles HDP, protože cena ropy klesá a nigérijská ekonomika je na vývozu nadměrně závislá. Další nedílnou součástí poklesu HDP Nigérie je velká kriminalita, na severu země jsou otevřená ohniska válek. I přes tyto negativní jevy imigrují do země velké počty nelegálních přistěhovalců, kteří zde hledají práci a lepší životní podmínky.

5.2 Míra inflace

Míra inflace je další důležitý ukazatel na komparaci obou ekonomik. Po celou dobu sledovaného období jsou zachycené značné rozdíly ve vývoji míry inflace. Na začátku sledovaného období dosahuje úroková míra v ČR přibližně 21 %, v Nigérii je to mírně přes 40 %. V České republice je v porovnání s Nigérii daleko stabilnější míra inflace, kdy inflace má tendenci mírných výkyvů, a to kolem 5 %. To se ale nedá říci o Nigérii. Z předložených výsledků je patrné v roce 1995 „skok“, kdy míra inflace dosahovala hodnoty 75,4 %. Tato situace vznikla za nepokojů,

demonstrací a občanských válek mezi etnikem obyvatelstva, a také změnou vlády celého Nigérijského státu. Od tohoto roku se míra inflace držela v intervalu 5-25 %.

5.3 Státní dluh

Státní dluh k poměru HDP za sledované období u České republiky do značné míry klesal, tato situace nastala díky velkému růstu HDP, dokonce nejvíce v celé Evropě. Tudiž postupně docházelo ke snižování dluhu vůči HDP. S celou situací otřásla celosvětová pandemická krize způsobená šířením nemoci Covidu-19, kdy vláda nakupovala ochranné pomůcky a připravovala podmínky, které měly pomoci k zamezení šíření viru SARS-Cov-19. Naopak na straně Nigérie státní dluh k poměru HDP narůstal za celé sledované období. Růst nigérijského státního dluhu zapříčinilo snižování ceny exportované ropy, vysoká korupce a občanské nepokoje v zemi.

5.4 Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti za sledované období jevila zcela opačný vývoj. U České republiky byl zaznamenán klesající počet nezaměstnaných, tím docházelo i k poklesu míry nezaměstnanosti. Do roku 2013 sice mírně rostla, avšak do roku 2019 klesla na úroveň kolem 2 %. Což byla jedna z nejnižších hodnot z členských států EU. V roce 2020 je situace díky celosvětové pandemické krizi mírně na vzestupu a to o 0,6 %. Například z důvodu poklesu cestovního ruchu, kdy byli propouštěni zaměstnanci. V Nigérii je situace za sledované období zcela opačná. Po celou dobu sledování narůstá míra nezaměstnanosti, dokonce od roku 2015 do roku 2017 narůstá razantním způsobem a to o 4 %. Další obrovský nárůst míry nezaměstnanosti je v roce 2019. V tomto roce narůstá o 8,5 % na hodnotu 17 %. Je to dáno především velkou porodností v zemi, nedostatkem pracovních pozic a velkou imigrací přistěhovalců do země.

5.5 Úroková míra

Úroková míra je jeden z nástrojů monetární ekonomiky, která má dopady na přístup lidí k penězům. Čím nižší úroková míra, tím snazší cesta k získání peněz na nákup jakéhokoliv zboží. Na začátku sledovaného období byla hodnota úrokové míry vysoká, v České republice byla zaznamenána mírně přes 7 %, v Nigérii přes 40 %. V České republice hodnota úrokové míry klesá,

v roce 2020 až k hodnotě 3 %. Tato situace nastala díky České národní bance, která se snažila udržovat úrokovou míru co nejnižší, a tím zvýšit oběh peněz na českém trhu. V Nigérii naopak úroková míra rostla velmi rychlým tempem, v roce 1995 dosahovala hodnoty přes 70 %. Do roku 1997 klesla mírně pod 10 % a již se držela v intervalu 1–25 %. V Nigérii není zcela rozvinutý bankovní systém jako v ČR. V Nigérii se musí veškeré zboží importovat, čímž dochází na trhu k nedostatku zboží a služeb a rychlého nárůstu cen dováženého zboží.

5.6 Měnový kurz

Za sledované období lze vyzorovat zcela rozdílný vývoj měnového kurzu vůči dolaru. Zatímco v České republice po roce 1993 klesala hodnota české měny a v roce 2000 dosahovala hodnoty 38,6 CZK/USD, v Nigérii je jev zcela opačný. Nigérijská naira se držela hodnoty kolem 22 NGN/USD až do roku 1998. Zlomový bod přichází po roce 1998 pro Nigérii a 2000 pro ČR. V Nigérii oslabuje hodnota nigérijské nairy, která po celou dobu sledovaného období oslabuje svoji hodnotu, čímž v roce 2020 dosahuje hodnoty 358,8 NGN/USD. V České republice naopak hodnota české měny po roce 2000 narůstá, čímž v roce 2008 dochází k nejlepšímu kurzu vůči americkému dolaru, a to 17 CZK/USD. Od roku 2008 hodnota české koruny mírně oslabuje, ale nepřekračuje hodnotu 25 CZK/USD.

5.7 Platební bilance

Obchodní bilance je makroekonomický ukazatel, který v sobě zahrnuje jednotlivé informace o exportu a importu sledovaných zemí. Od začátku zkoumaného období hodnoty obchodní bilance obou zemí relativně vyrovnané. Nigérii i České republice vzrůstala obchodní bilance do roku 2008, kdy oba státy negativně zasáhla finanční krize. Z výsledků je patrné, že vstup ČR do Evropské unie v roce 2004 pozitivně pomohl se zvýšením obchodní bilance. Po konci krize v roce 2009 se Česká republika vrací k růstu obchodní bilance až do konce sledovaného období. V Nigérii je situace jiná, po krizi v roce 2009 se obchodní bilance také zvedá, ale export ropy, na které je země velice závislá a snižováním cen ropy, se snižuje i obchodní bilance Nigérie.

5.8 Doporučení

Na základě výsledků z porovnání ekonomik obou států, lze jednoznačně říct, že ekonomika České republiky je podstatně vyspělejší než ekonomika Nigérijské federativní republiky.

Pro zvýšení ekonomické vyspělosti by měla vláda Nigérie nejdříve vyřešit bezpečnostní situaci na svém území, radikálně reformovat svůj trh, být soběstačnější a snižovat svoji závislost na dovozu zboží. Řešit korupci ve veřejné správě, která je neúnosná pro rozvoj ekonomiky Nigérie. Určitým řešením by bylo hledat a připravovat podmínky pro nové investory, kteří by rozvíjeli tuzemskou ekonomiku. Nigérie má velké nedostatky v nezaměstnanosti, měla by vytvořit více pracovních pozic. Ekonomika Nigérie je silně závislá na těžbě a vývozu ropy, je to jediná významná komodita, která se vyváží, tím ovlivňuje ekonomiku celého státu. Pokles ceny ropy na světových trzích vede k poklesu exportu, vyšší inflaci a vyšší nezaměstnanosti. Vláda Nigérie by určitě měla podporovat vznik malých a středních podniků, které budou pozitivně ovlivňovat trh a budou „páteří“ ekonomiky Nigérie.

Česká republika vyšla z porovnání jako stabilní a prosperující ekonomika. Přesto má své rezervy v rozvoji a měla by do budoucna více podporovat malé a střední podniky, které budou nadále podporovat nízkou nezaměstnanost, rostoucí tendenci hrubého domácího produktu. Vláda i firmy by se měly více snažit obchodovat v rámci jednotného evropského unijního trhu.

6 Závěr

Teoretická část bakalářské práce byla zaměřena na vysvětlení makroekonomických ukazatelů. Sloužila pro teoretický podklad analytické části, která se věnovala analýze a porovnání ekonomiky České republiky a ekonomiky Nigérijské federativní republiky. Analytická část se věnovala zahraničnímu obchodu obou posuzovaných států. Po analytické části bylo provedeno závěrečné porovnání, zhodnocení výsledků v podání použitých makroekonomických ukazatelů. Byla předvedena komparace obou ekonomik.

Z provedených analýz vyplynulo, že během pozorovaného období si ekonomika České republiky vede daleko lépe než ekonomika Nigérijské federativní republiky. Česká republika předčila Nigérii ve všech makroekonomických ukazatelích. Díky efektivním opatřením České národní banky roste objem exportovaného zboží především do států Evropské unie. Česká republika má míru nezaměstnanosti velice nízkou (nejnižší v EU), což je pozitivní jev rozvoje české ekonomiky. Česká měna si držela za sledované období stabilní kurz, to vedlo k atraktivitě zahraničních investorů, kteří realizovali projekty vedoucí ke zvýšení českého hrubého domácího produktu a snížení míry nezaměstnanosti. V ČR velkou výhodou je členství České republiky v Evropské unii, kdy ČR čerpala finanční prostředky pro rozvoj českého hospodářství.

Ekonomika Nigérie má samozřejmě určitou šanci na zlepšení. V posledních letech sledovaného období se ekonomika Nigérie pomalými krůčky stabilizovala, míra inflace i úroková míra nerostla do velkých čísel. Nigérie má velký potenciál „nastartovat“ svoje hospodářství díky velkému počtu mladých obyvatel země, kteří marně hledají zaměstnání. Velice negativní dopad na ekonomiku Nigérie mají ohniska vzbouřených kmenů na severu země, které mezi sebou bojují. Nigérie je jeden ze zakládajících států Africké unie. Africká unie by měla fungovat na stejných principech jako Evropská unie. Bohužel rozvoj Africké unie není zdaleka tak velký jako Evropská unie. Přestože je Nigérie nejbohatším státem na africkém kontinentě, není zdaleka tak bohatá jako průměrně bohatý evropský stát.

Výsledky analytické části naznačují že, ekonomiky obou zemí mají potenciál na to, se nadále jen rozvíjet a ekonomicky prosperovat. Česká republika má daleko lepší podmínky k rozvoji, jak vyšlo z porovnávání. Nigérie musí podmínky pro svůj ekonomický rozvoj teprve vytvořit, základem je vypořádání se s problémy, které jsou nyní evidentní brzdou rozvoje země.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Tištěné zdroje

BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav, 2010. *Makroekonomie*. Plzeň: Aleš Čeněk. 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5

BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav, STARÁ, Dana, 2014. *Makroekonomie – teorie a praxe*. 1. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3

BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav, STARÁ, Dana, SVOBODA, Roman, 2012. *Česká republika ve světle ekonomických teorií*. Plzeň: Aleš Čeněk. 206 s. ISBN 978-80-7380-369-8

HOLMAN, Robert, 2001. *Ekonomie*. 3.vyd., Praha: C.H. Beck. 720 s. ISBN 80-7179-387-6.

JUREČKA, Václav a kol., 2017. *Makroekonomie*. 3. vyd., Praha: Grada Publishing. 368 s. ISBN 978-80-271-9266-3

KLÍMA, Jan, 2006. *Makroekonomie*. Brno: Alfa Publishing. 141 s. ISBN 80-86851-27-3

KLÍMA, Vladimír, 2003. *Nigérie: Stručná historie států*. Praha: Libri. 145 s. ISBN 978-80-7277-199-8

PAVELKA, Tomáš, 2007. *Makroekonomie základní kurz*. 3. vyd., [Slaný]: Melandrium. 278 s. ISBN 978-80-86175-58-4

SAMUELSON, Paul Anthony a NORDHAUS, William D. 2007. *Ekonomie*. 18. vydání. Praha: NS Svoboda. 776 s. ISBN 80-205-0590-3.

7.2 Internetové zdroje

BUSINESSINFO.CZ. *Nigérie. Souhrnná teritoriální informace* [online]. [cit. 2022 – 02 – 25].

Dostupné z:

<https://www.businessinfo.cz/navody/nigerie-souhrnna-teritorialni-informace/2/>

ČSÚ. *Česká republika od roku 1989 v číslech* [online]. [cit. 2022 – 02 – 14].

Dostupné z:

Česká republika od roku 1989 v číslech - 2014 | ČSÚ (czso.cz)

ČSÚ. *Evropský srovnávací program* [online]. [cit. 2022 – 02 – 16].

Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnacni_program

ČSÚ. *Hodnocení výkonnosti ekonomiky ČR* [online]. [cit. 2022 – 02 – 16].

Dostupné z:

Microsoft Word - 320288-15a01 (czso.cz)

ČSÚ. *Vývoj obyvatelstva ČR* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

Microsoft Word - 13006921u.docx (czso.cz)

EVROPSKÁ RADA. *Dohoda z Cotonou* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24]

Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/cotonou-agreement/>

HRAD.CZ. *O České republice* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

<https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>

IDNES.CZ. *Nigerii povede k demokracii někdejší diktátor* [online]. [cit. 2022 – 02 – 22].

Dostupné z:

Nigerii povede k demokracii někdejší diktátor - iDNES.cz

LAGOSCHAMBER. *What we do* [online]. [cit. 2022 – 02 – 26].

Dostupné z:

What We Do – Lagos Chamber of Commerce & Industry

MZV.CZ. *Obchod a ekonomika* [online]. [cit. 2022 – 02 – 23].

Dostupné z:

Obchod a ekonomika | Velvyslanectví České republiky v Abuji (mzv.cz)

MZV.CZ. *Smlouvy se státem Nigerie* [online]. [cit. 2022 – 02 – 23].

Dostupné z:

https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/nigerie/smlouvy/index.html

NBS. *Nigérie HDP* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

Nigeria GDP - Nigeria Data Portal (opendataforafrica.org)

THE DATA WORLD BANK. *HDP na PPP ČR a Nigérie* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

GDP per capita, PPP (constant 2017 international \$) - Czech Republic, Nigeria | Data ([worldbank.org](https://data.worldbank.org))

THE DATA WORLD BANK. *Inflace ČR a Nigérie* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

Inflation, GDP deflator (annual %) - Nigeria, Czech Republic | Data ([worldbank.org](https://data.worldbank.org))

THE DATA WORLD BANK. *Měnový kurz ČR a Nigérie* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

Official exchange rate (LCU per US\$, period average) - Nigeria, Czech Republic | Data ([worldbank.org](https://data.worldbank.org))

THE DATA WORLD BANK. *Nezaměstnanost v ČR a Nigérii* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

<https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?end=2020&locations=CZ-NG&start=1993>

THE DATA WORLD BANK. *Nigérie HDP* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

World Development Indicators | DataBank ([worldbank.org](https://data.worldbank.org))

THE DATA WORLD BANK. *Platební bilance v ČR a Nigérii* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

Merchandise exports (current US\$) - Nigeria, Czech Republic | Data (worldbank.org)

THE DATA WORLD BANK. *Úroková míra* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

Interest rate spread (lending rate minus deposit rate, %) - Nigeria, Czech Republic | Data (worldbank.org)

THE GLOBAL ECONOMY. *Státní rozpočet Nigérie* [online]. [cit. 2022 – 02 – 24].

Dostupné z:

Nigeria Government debt - data, chart | TheGlobalEconomy.com